

Рахункова палата

ЗАТВЕРДЖЕНО
Рішення Рахункової палати
19 грудня 2024 року № 58-2

ЗВІТ ПРО РЕЗУЛЬТАТИ АУДИТУ ВІДПОВІДНОСТІ НА ТЕМУ «ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ДІЯЛЬНОСТІ ВИЩОГО АНТИКОРУПЦІЙНОГО СУДУ»

19 ГРУДНЯ 2024 РОКУ

Відповідальний:

член Рахункової палати
Кирило КЛИМЕНКО

м. Київ

www.rp.gov.ua

ВСТУПНЕ СЛОВО

Протидія корупції – важливий компонент реформ, які має здійснити Україна на шляху до членства в Європейському Союзі, та одна із вимог іноземних донорів. В умовах збройної агресії РФ проти України корупція особливо загрожує національній безпеці та державності й підриває довіру суспільства до державного управління, нівелює основоположні цінності держави та шкодить її репутації на міжнародній арені.

Завдання антикорупційних органів – забезпечити невідворотність покарання за корупційні злочини та відновити довіру громадян до системи правосуддя.

Ключову роль у реалізації політики з протидії корупції в Україні відіграє Вищий антикорупційний суд, до результатів роботи якого прикута увага суспільства та міжнародної спільноти. Діяльність ВАКС – один із маркерів довіри та фундамент відновлення репутації органів судової влади.

ВАКС знаходиться на вершині антикорупційної системи і тісно пов'язаний з усіма її елементами. Ефективність діяльності Суду значною мірою залежить від роботи інших антикорупційних органів, тож це необхідно враховувати при його оцінюванні.

Це зумовило актуальність аудиту, результати якого засвідчили об'єктивний стан справ ВАКС, та уможливило надання належної оцінки його діяльності в межах сфери відповідальності Суду.

Це перший аудит за 5 років існування ВАКС.

Впевнений, що наші рекомендації допоможуть підвищити ефективність роботи Суду зі здійснення правосуддя щодо притягнення до відповідальності винних у корупційних злочинах та зробити внесок у створення більш добросовісного суспільства в Україні.

Дякуємо Суду за сприяння у проведенні цього аудиту.

З повагою

Член Рахункової палати

Кирило КЛИМЕНКО

Антикорупційний фронт: виклики та досягнення ВАКС

Чому Рахункова палата провела цей аудит	Що виявила Рахункова палата
<p>Ключову роль у реалізації політики боротьби з корупцією в Україні відіграє ВАКС, який знаходиться під пильною увагою громадськості і міжнародної спільноти. Діяльність Суду має забезпечити невідворотність покарання за корупційні злочини та відновити довіру громадян до системи правосуддя. Тож Рахункова палата вирішила встановити:</p> <p>1) які передумови створення та функціонування ВАКС;</p> <p>2) якою мірою Суд забезпечує виконання завдань зі здійснення судочинства;</p> <p>3) якою мірою Суд забезпечений фінансовими, матеріально-технічними та кадровими ресурсами.</p>	<p>Протидія корупції – важливий крок на шляху євроінтеграції України та одна із вимог держав-партнерів. Потреба у створенні спеціалізованого антикорупційного суду була обумовлена, зокрема, суспільним запитом та міжнародними зобов'язаннями України.</p> <p>ВАКС відіграє центральну роль у впровадженні антикорупційної політики. Водночас ефективність Суду значною мірою залежить від роботи інших антикорупційних органів, тож це необхідно враховувати при його оцінюванні. Це підкреслює актуальність проведення аудиту, який дав змогу дослідити поточний стан справ ВАКС та його результати.</p> <p>Це перший аудит за п'ять років функціонування Суду.</p> <p>Під час аудиту досліджувалась відповідність діяльності ВАКС встановленим нормативам і вимогам. Зокрема, щодо:</p> <ul style="list-style-type: none"> - здійснення судочинства (дані щодо розгляду справ, тривалість розгляду та ступінь завантаженості суддів); - фінансового забезпечення (обґрунтованість, своєчасність та відповідність фінансування потребам); - матеріально-технічного забезпечення (відповідність приміщень, автоматизація процесів, ефективне використання коштів) та - кадрового забезпечення (укомплектованість штату, дотримання вимог щодо винагород і зарплат). <p>Однією з ключових проблем ВАКС залишається недостатня кількість суддів: фактично лише 37 із 63 штатних. Це, разом із тривалими конкурсами на зайняття вакантних посад, призводить до збільшення часу розгляду справ та накопичення незавершених проваджень. Така ситуація створює ризик невиконання плану Ukraine Facility.</p> <p>Фінансове забезпечення ВАКС протягом періоду, охопленого аудитом, поступово зростало. У 2024 році показник забезпечення досяг 99 відс., що дало змогу ефективно виконувати завдання та реалізовувати повноваження. За 2019–2023 роки та 9 місяців 2024 року використано 1,64 млрд грн бюджетних коштів, з яких 88 відс. спрямовано на оплату праці та нарахування. Однак обмеження суддівської винагороди, встановлені у Державному бюджеті з 2020 року, призводять до вимушених додаткових виплат Суду на компенсацію суддям недоплаченої їм винагороди на підставі судових рішень.</p> <p>Результативність роботи</p> <p>За період 2019–2023 років та 9 місяців 2024 року Суд розглянув понад 46 тис. справ та матеріалів у першій інстанції та 4,7 тис. – в апеляційній. При цьому значна частина справ залишається нерозглянутою понад рік, що спричинено кадровим дефіцитом, нормативними обмеженнями та об'єктивними факторами, як-от пандемія COVID-19 та воєнний стан.</p> <p>Матеріально-технічне забезпечення</p> <p>Завдяки міжнародній технічній допомозі та закупівлям, здійсненим ВАКС, вдалося облаштувати робочі місця, зали судових засідань і забезпечити працівників сучасною технікою. Водночас відсутність належних приміщень і невідповідність будівель державним нормативам створюють суттєві труднощі для функціонування Суду.</p> <p>Технічні інновації та стратегічне планування</p> <p>Впровадження ЄCITC, iKeyc та комп'ютерної програми «Д-3» сприяло автоматизації процесів, проте недоліки у цих системах знижують оперативність розгляду справ.</p> <p>Відсутність затвердженої стратегії розвитку ВАКС унеможливорює визначення довгострокових пріоритетів і реагування на сучасні виклики.</p> <p>Системні рішення та підтримка з боку держави дадуть можливість підвищити ефективність роботи Суду щодо притягнення до відповідальності винних у корупційних злочинах та зробити внесок у створення більш доброчесного суспільства в Україні.</p>
<p>Рекомендації Рахункової палати спрямовані на розв'язання ключових проблем у діяльності ВАКС, зокрема:</p> <ul style="list-style-type: none"> - укомплектованість штату суддів і персоналу; - поліпшення умов праці; - удосконалення ІТ-рішень для прискорення судочинства; - розроблення стратегії розвитку Суду; - виконання заходів Державної антикорупційної програми, що спрямовані на вдосконалення правосуддя через впровадження нових механізмів боротьби з корупцією. 	

Зміст

ВСТУПНЕ СЛОВО	2
1. ВИСНОВКИ ЗА РЕЗУЛЬТАТАМИ АУДИТУ ВІДПОВІДНОСТІ	5
РЕЗЮМЕ	7
РЕЗУЛЬТАТИ АУДИТУ	9
ПЕРЕДУМОВИ СТВОРЕННЯ ТА ФУНКЦІОНУВАННЯ ВАКС	9
ЯКОЮ МІРОЮ ВАКС ЗАБЕЗПЕЧУЄ ВИКОНАННЯ ЗАВДАНЬ ЗІ ЗДІЙСНЕННЯ СУДОЧИНСТВА	12
ЯКОЮ МІРОЮ ВАКС ЗАБЕЗПЕЧЕНО ФІНАНСОВИМИ, МАТЕРІАЛЬНО-ТЕХНІЧНИМИ ТА КАДРОВИМИ РЕСУРСАМИ	22
Якою мірою забезпечено фінансування ВАКС	22
Якою мірою ВАКС забезпечено матеріально-технічними ресурсами.....	26
Якою мірою ВАКС забезпечено кадровими ресурсами.....	37
2. ВНУТРІШНІЙ КОНТРОЛЬ	49
2.1. Недоліки внутрішнього контролю, виявлені аудитом	49
2.2. Надані рекомендації.....	51
3. ІНШІ ПИТАННЯ, ЯКІ МАЮТЬ БУТИ ПОВІДОМЛЕНІ	52
Додаток 1	53
Додаток 2	57
СПИСОК СКОРОЧЕНЬ	59

1. ВИСНОВКИ ЗА РЕЗУЛЬТАТАМИ АУДИТУ ВІДПОВІДНОСТІ

Звіт про результати аудиту відповідності на тему «Забезпечення діяльності Вищого антикорупційного суду»
буде надіслано Верховній Раді України, Кабінету Міністрів України, ВАКС.

Застосовані стандарти аудиту

Ми провели аудит згідно з Методологією проведення аудиту відповідності, затвердженою рішенням Рахункової палати від 06.06.2023 № 12-3, що ґрунтується на положеннях ISSAI 100 «Фундаментальні принципи аудиту державного сектору» та ISSAI 400 «Принципи аудиту відповідності» Міжнародних стандартів вищих органів аудиту». Результати здійсненого аудиту дають підстави висловити обґрунтовану впевненість.

Предмет та обсяг аудиту

Предметом аудиту є забезпечення діяльності ВАКС відповідно до вимог законодавчих і нормативних актів та виконання завдань зі здійснення судочинства.

На етапі планування аудиту ми дослідили забезпечення діяльності ВАКС, визначили обсяг процедур оцінки ризиків та аудиторських процедур, що гарантувало отримання достатніх доказів для надання висновку про відповідність забезпечення діяльності ВАКС вимогам законодавчих і нормативних актів. Визначили питання аудиту, які є важливими для зацікавлених сторін, а саме:

- які передумови створення та функціонування ВАКС (суспільний запит на боротьбу з корупцією; міжнародні зобов'язання та антикорупційні конвенції; створення антикорупційної інфраструктури; завдання, функції та структура ВАКС);
- якою мірою ВАКС забезпечує виконання завдань зі здійснення судочинства (кількість справ, розгляд яких завершено в розумні строки справедливими рішеннями, що набрали законної сили; відсоток розглянутих справ до загальної кількості справ, що перебувають у провадженні Суду; тривалість розгляду справ та ступінь завантаженості суддів);
- якою мірою ВАКС забезпечений фінансовими, матеріально-технічними та кадровими ресурсами (приміщеннями для належного функціонування Суду; службовим житлом для суддів; підсистемами ЄСІТС для автоматизації процесів діяльності; організаційними можливостями). Також досліджено стан дотримання нормативно-правових актів при використанні бюджетних коштів на здійснення закупівель матеріально-технічних ресурсів та отриманні міжнародної технічної допомоги.

Період аудиту: 2019–2023 роки та 9 місяців 2024 року, а з окремих питань більш тривалий період.

Обмеження аудиту

Обмежень аудиту немає.

Критерії аудиту

див. додаток 1 до Звіту.

Використані методи аудиту

Метод	Результат
Узагальнення, систематизація, аналіз та порівняння нормативно-правових актів, розпорядчих та інших документів	Отримання впевненості у повноті врегулювання законодавством забезпечення діяльності ВАКС з виконання його повноважень
Аналіз методів організації роботи об'єкта контролю	Оцінення можливості ВАКС виконувати покладені повноваження
Проведення опитувань, отримання інформації на запити від посадових осіб ВАКС	Отримання підтвердження фактів, відображених в інформації та документах, уточненнях відповідальних осіб щодо забезпечення діяльності ВАКС
Аналітичні процедури, інспектування, порівняння, фактична і документальна перевірка, підтвердження, повторне обчислення, тестування	Отримання впевненості щодо достовірності зібраних під час аудиту доказів
Надсилення запитів іншим учасникам (ВРП, ДСА)	Отримання інформації щодо пріоритетних завдань фінансового забезпечення судової влади та її незалежності на 2019–2024 роки та бюджетних запитів на 2019–2021 роки за бюджетними програмами ВАКС
Дослідження й аналіз матеріалів засобів масової інформації, інтернет-видань тощо	Отримання суспільного бачення, ознайомлення з думками зовнішніх зацікавлених осіб, експертів, науковців щодо забезпечення діяльності ВАКС

РЕЗЮМЕ

Аудит проведено з метою оцінки забезпечення ВАКС належними фінансовими, матеріально-технічними та кадровими ресурсами для ефективного здійснення судочинства та виконання покладених на нього завдань.

У 2019–2023 роках та 9 місяців 2024 року ВАКС здійснював діяльність відповідно до чинного законодавства. Водночас його функціонування ускладнювалося через недостатнє кадрове забезпечення та відсутність необхідних приміщень, попри належне фінансове забезпечення.

ВАКС забезпечував виконання завдань судочинства, попри виклики, що впливали на оперативність судового провадження, зокрема пандемію COVID-19, воєнний стан, окремі зловживання процесуальними правами учасників судових розглядів і необхідність розгляду кримінального провадження спочатку у випадку заміни складу суду новим суддею. Ці фактори створювали додаткове навантаження на суддів, яке не завжди було можливо ефективно нейтралізувати через обмеженість наявних процесуальних механізмів.

Часткове виконання заходів Державної антикорупційної програми, зокрема впровадження одноособового складу суду, свідчить про поступові позитивні зміни. При цьому низка важливих ініціатив, спрямованих на вдосконалення судочинства, досі залишається нереалізованою. Це ускладнює діяльність Суду та впливає на його загальну ефективність.

Відсутність затвердженої Стратегії розвитку ВАКС негативно впливає на раціональне планування ресурсів, а також унеможливорює ефективне визначення напрямів розвитку ВАКС у відповідності зі змінами, що відбуваються в суспільстві.

Оцінка ефективності роботи Суду ускладнена відсутністю критеріїв навантаження на суддів, даних про середню тривалість розгляду справ окремих категорій та аналізу витрат. Це заважає ВАКС якісно оцінювати діяльність, розподіляти ресурси та вдосконалювати бюджетне планування. Також невизначення показника відсотка скасованих чи змінених рішень вищими інстанціями ускладнює оцінку їх якості. Включення такого показника до базових стандартів роботи ВАКС підвищить прозорість та ефективність моніторингу рішень Суду.

Фінансове забезпечення ВАКС у 2019–2023 роках та протягом 9 місяців 2024 року було достатнім для забезпечення діяльності Суду, виконання покладених завдань і реалізації повноважень. Незважаючи на поступове зростання фінансування до 99 відс. потреб у 2024 році, окремі роки характеризувалися його скороченням через внесення змін до державного бюджету та необхідність перерозподілу коштів для вирішення таких нагальних викликів, як пандемія COVID-19 та повномасштабне вторгнення РФ в Україну. Основним джерелом фінансування залишався загальний фонд державного бюджету з частковим залученням спеціального фонду і міжнародної допомоги.

Недостатня чисельність суддів та неповна укомплектованість апарату ВАКС створюють ризики неналежного виконання судом його функцій. Розширення юрисдикції на цивільні та адміністративні справи збільшило навантаження, а фактична чисельність суддів (37 осіб) спричиняє затримки, зростання кількості незавершених проваджень і зниження ефективності правосуддя.

Довга тривалість конкурсу на зайняття вакантних посад суддів ВАКС, оголошеного ВКС ще 23 листопада 2023 року, створює ризики зриву реалізації Ukraine Facility Plan на 2024–2027 роки. Крім того, обмеження суддівської винагороди, встановлені у 2020 році, та фіксація прожиткового мінімуму для розрахунку базових посадових окладів призводять до додаткових виплат за рішеннями судів.

Уряд не забезпечив Суд належними приміщеннями, що створює перешкоди для виконання ним повноважень. Будівлі, в яких працюють судді та працівники апарату, не відповідають державним будівельним нормам, а проблема, що триває з 2019 року, досі залишається невирішеною, попри зростання обсягів справ і чисельності штату.

Кошти державного бюджету на капітальний ремонт приміщень ВАКС, зокрема, для реконструкції будівлі Апеляційної палати на вул. Преображенській, 5/2 протягом періоду, що підлягав аудиту, не виділялись.

Ефективне функціонування ВАКС вимагає комплексного підходу, який включає розширення суддівського складу, збільшення кадрового забезпечення апарату суду та створення належних умов для оперативного і якісного правосуддя.

У 2019 році судді ВАКС були забезпечені службовим житлом відповідно до чинного законодавства. Придбано 34 житлових приміщення, які задовольнили потреби суддів першої інстанції та Апеляційної палати.

Автоматизація процесів судочинства у ВАКС через впровадження підсистем ЄСІТС та інтеграцію іКейс є важливим кроком до підвищення ефективності організації судових процесів. Водночас недоліки у функціонуванні ЄСІТС та комп'ютерної програми «Д-3» негативно впливають на оперативність розгляду справ та прозорість судових процесів, що ускладнює реалізацію цілей автоматизації.

Система внутрішнього контролю у ВАКС відповідає нормативним вимогам, але має недоліки, що знижують її ефективність. Залишається невирішеним питання управління ризиками, посада спеціаліста з внутрішнього контролю вакантна з 2021 року, а порушення в обліку основних засобів і матеріальних цінностей підтверджують потребу у вдосконаленні контролю та кадрового забезпечення.

За результатами аудиту надано рекомендації, що спрямовані на розв'язання ключових проблем у діяльності ВАКС. Зокрема:

- кадрове забезпечення, орієнтоване на зниження навантаження на суддів, забезпечення безперервності роботи суду та оперативності розгляду справ;
- заходи спрямовані на створення належних умов для роботи суддів і працівників апарату, що сприятиме підвищенню ефективності судочинства;

- впровадження об'єктивних критеріїв оцінки ефективності дасть змогу підвищити прозорість роботи, точність планування та вдосконалення діяльності;
- автоматизація процесів, спрямована на оптимізацію судових процедур, скорочення часу розгляду справ та покращення організації роботи;
- стратегічне планування уможливить чітке визначення пріоритетів розвитку та ефективне розподілення ресурсів;
- рекомендації щодо реалізації заходів Державної антикорупційної програми спрямовані на вдосконалення правосуддя через впровадження нових механізмів для ефективної боротьби з корупцією.

Результати аудиту

ПЕРЕДУМОВИ СТВОРЕННЯ ТА ФУНКЦІОНУВАННЯ ВАКС

Створення ВАКС є кроком на шляху боротьби з корупцією та утвердження верховенства права. Діяльність Суду спрямована на забезпечення ефективного захисту суспільства та держави від корупційних і пов'язаних із ними кримінальних правопорушень, а також на підвищення рівня довіри громадян до судової влади, яка діє незалежно від політичного впливу.

Потреба у створенні спеціалізованого антикорупційного суду в Україні обумовлена низкою факторів, що виникли на різних етапах становлення державності та набули особливої гостроти після Революції Гідності. Серед головних передумов можна виділити такі.

Суспільний запит на боротьбу з корупцією

Корупція в Україні тривалий час вважалася однією з найгостріших проблем, яка підривала довіру громадян до державних інституцій. Революцією Гідності у 2014 році українське суспільство висловило чіткий запит на проведення антикорупційної реформи. Громадські об'єднання, міжнародні організації, а також соціальні дослідження міжнародної антикорупційної організації Transparency International¹ вказували на готовність значної частини населення активно боротися з корупцією та підтримувати ініціативи зі створення спеціалізованих інституцій для протидії цьому явищу.

¹ Transparency International – антикорупційна організація, заснована 1993 року в Берліні, має представництво більш ніж у 110 країнах світу. Мета некомерційної організації – боротьба з корупцією в усьому світі та запобігання злочинам, пов'язаним з корупцією. Організація найбільш відома Індексом сприйняття корупції та Глобальним корупційним барометром. Transparency International Ukraine отримала повну офіційну акредитацію як відділення Transparency International у жовтні 2014 року: <https://www.transparency.org/>; <https://ti-ukraine.org/>.

Міжнародні зобов'язання та антикорупційні конвенції

Участь України у міжнародних конвенціях та угодах, а саме Конвенції ООН проти транснаціональної організованої злочинності, Конвенції ООН проти корупції, Конвенції Ради Європи про відмивання, пошук, арешт та конфіскацію доходів, одержаних злочинним шляхом, та про фінансування тероризму, Цивільній конвенції про боротьбу з корупцією, Кримінальній конвенції про боротьбу з корупцією, а також зобов'язання України перед МВФ, обумовлені в Меморандумі про економічну і фінансову політику та в Угоді про асоціацію між Україною та ЄС, передбачали необхідність створення незалежних антикорупційних органів. У цих документах Україна взяла на себе зобов'язання вживати заходів для забезпечення попередження й виявлення корупції серед публічних посадових осіб і покарання за неї, забезпечити діяльність спеціалізованих органів, здатних ефективно боротися з корупцією, гарантувати їхню автономність і незалежність від політичного тиску. Зазначеними документами Україна закріпила міжнародне співробітництво у сфері боротьби з корупцією.

Рекомендації міжнародних організацій

Стамбульський план дій з боротьби проти корупції та Конвенція ООН проти корупції містять рекомендації щодо концентрації антикорупційних функцій в одному органі. МВФ вимагав ухвалити законодавчу базу для створення незалежного антикорупційного суду та створити його в обмежені строки. Такі рекомендації спрямовані на забезпечення ефективності роботи органів, що спеціалізуються на протидії корупції. У межах Угоди про асоціацію між Україною та ЄС, Україна взяла на себе зобов'язання забезпечити незалежність судової влади та посилити інституційні спроможності антикорупційних органів.

Підтримка з боку Європейського Союзу

Угодою про фінансування між Україною та ЄС з боку ЄС підтримано фінансування Антикорупційної ініціативи ЄС в Україні, спрямованої на розвиток інфраструктури антикорупційних органів. Особлива увага приділялася створенню ВАКС як елемента антикорупційної реформи. Така підтримка дала можливість Україні залучити експертну та фінансову допомогу для забезпечення належного функціонування Суду. Планом для Ukraine Facility на 2024–2027 роки задля підвищення інституційної спроможності Суду передбачено збільшити штатну чисельність суддів ВАКС на 60 відс., апарату ВАКС – на 40 відсотків.

Створення антикорупційної інфраструктури

На різних етапах реформування правоохоронної системи створені спеціалізовані антикорупційні органи: НАБУ та САП. Оскільки антикорупційні провадження потребували завершального розгляду в такому суді, який би спеціалізувався на корупційних правопорушеннях, у межах реалізації судової реформи започатковано створення ВАКС, що відповідав би за розгляд таких справ та задовольнив вимоги громадськості.

Закони України, що створюють та регулюють діяльність ВАКС

14 червня 2018 року набрав чинності Закон № 2447, який визначив основи організації та функціонування ВАКС, спеціальні вимоги до суддів цього суду та встановив гарантії для незалежної діяльності суддів. Закон передбачав, що суд зможе розпочати роботу за умови призначення мінімум 35 суддів, серед яких 10 суддів Апеляційної палати. Законодавча процедура утворення ВАКС завершилась прийняттям Закону № 2470. 11 квітня 2019 року Президент України підписав два укази про призначення перших 38 суддів ВАКС – 27 суддів першої інстанції та 11 суддів Апеляційної палати. ВАКС розпочав роботу та прийом процесуальних документів 05 вересня 2019 року².

Завдання, функції та структура ВАКС

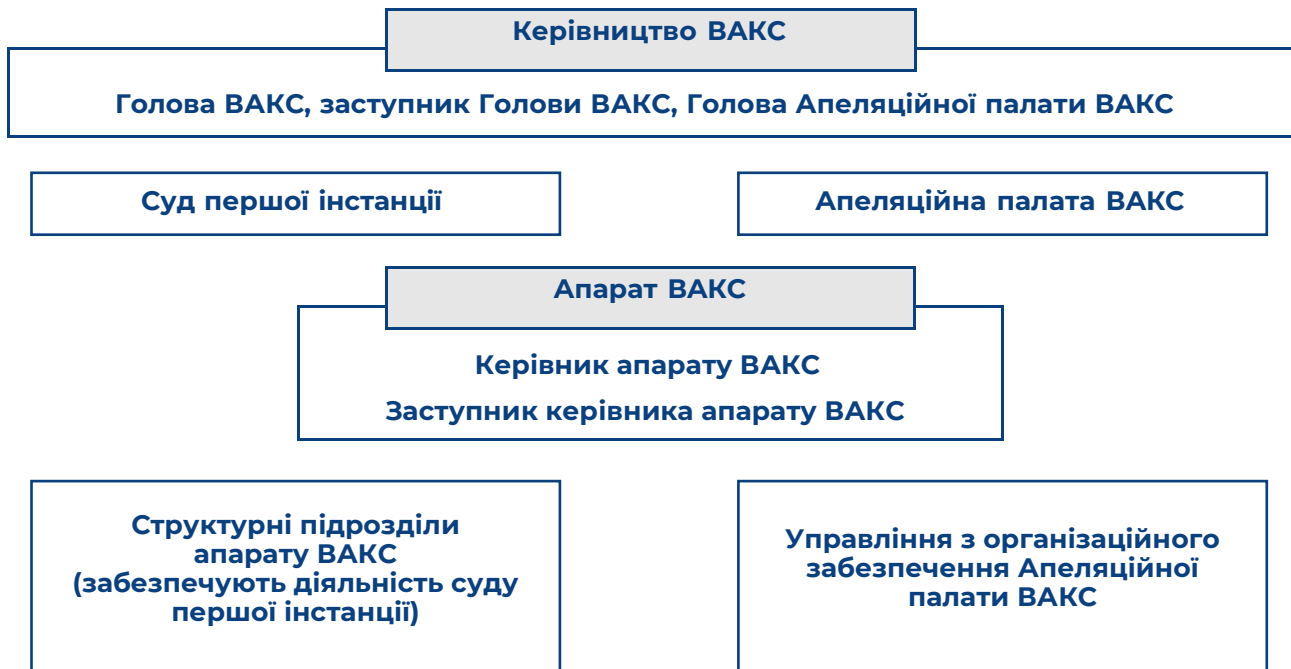
Початок роботи ВАКС став визначною подією як на шляху реформування судової системи України, так і в боротьбі з корупцією. ВАКС здійснює правосуддя як суд першої та апеляційної інстанцій у кримінальних провадженнях щодо кримінальних правопорушень, віднесених до його юрисдикції, у справах про визнання необґрунтованими активів та їх стягнення в дохід держави в порядку цивільного судочинства, а також у справах про застосування санкцій, передбачених пунктом 1-1 частини першої статті 4 Закону № 1644, в порядку адміністративного судочинства. ВАКС аналізує судову статистику, узагальнює практику розгляду справ, інформує про результати узагальнення судової практики Верховний Суд та надає йому пропозиції до висновків щодо проєктів законодавчих актів, які стосуються організації та діяльності Суду, спеціальних вимог до суддів цього суду та гарантій їх роботи.

ВАКС складається з суду першої інстанції (42 судді згідно зі штатною чисельністю, фактично – 27 суддів) та Апеляційної палати (21 суддя згідно із штатною чисельністю, фактично – 11 суддів), яка діє в складі суду на основі інституційної, організаційної, кадрової та фінансової автономії.

У ВАКС діють Збори суддів як форма суддівського самоврядування. Для організаційного забезпечення роботи в складі Суду діє апарат. У ньому створений самостійний структурний підрозділ для забезпечення організаційної діяльності Апеляційної палати – управління з організаційного забезпечення Апеляційної палати ВАКС. Цей підрозділ підпорядковується не керівникові апарату ВАКС, а Голові Апеляційної палати.

² Рішення Зборів суддів Вищого антикорупційного суду від 07 травня 2019 року № 6 «Про визначення дня початку роботи Вищого антикорупційного суду».

Організаційна структура ВАКС

На відміну від судів загальної юрисдикції ВАКС має особливу інстанційну підсудність: розгляд справ здійснюється Судом на рівні як першої, так і апеляційної інстанцій. Система організації ВАКС передбачає автономію Апеляційної палати.

ЯКОЮ МІРОЮ ВАКС ЗАБЕЗПЕЧУЄ ВИКОНАННЯ ЗАВДАНЬ ЗІ ЗДІЙСНЕННЯ СУДОЧИНСТВА

У 2019–2023 роках та в I півріччі 2024 року ВАКС належним чином забезпечував виконання завдань зі здійснення судочинства.

Водночас при розгляді справ у ВАКС доводиться стикатись із низкою труднощів, що впливають на оперативність судового провадження. Основними причинами затягування розгляду справ є обмеженість процесуальних механізмів для протидії окремим зловживанням правами учасниками провадження, недостатність превентивних заходів у законодавстві і необхідність розгляду кримінальних проваджень спочатку у випадку заміни судді у складі суду. Крім того, до затягування розгляду справ призводили заходи, які вчинялись задля запобігання поширенню хвороби COVID-19, дотримання правил безпеки в умовах воєнного стану, а також недостатня чисельність суддів і укомплектованість апарату ВАКС. Часткове виконання Заходів Державної антикорупційної програми, зокрема впровадження одноособового складу Суду, свідчить про поступові позитивні зміни. Низка важливих ініціатив, спрямованих на вдосконалення судочинства, однак, досі не реалізована, що ускладнює діяльність Суду.

Міра забезпечення виконання завдань зі здійснення судочинства характеризується: кількістю справ, розгляд яких завершено в розумні строки справедливими рішеннями, що набрали законної сили; відсотком розглянутих справ щодо загальної кількості справ, які перебувають у провадженні суду; тривалістю розгляду справ та ступенем завантаженості суддів.

Показники ВАКС щодо розгляду справ

ВАКС (перша інстанція) та Апеляційна палата ВАКС систематизують свою роботу та формують звітність щодо здійснення правосуддя, а також звітність про основні показники своєї діяльності відповідно до рішення Ради суддів України від 02.04.2015 № 28. Цим рішенням затверджено та рекомендовано до застосування рамкову систему оцінювання роботи судів в Україні під назвою «Система оцінювання роботи суду: стандарти, критерії, показники та методи» (СОРС).

Зазначеним рішенням затверджено Базові показники роботи суду, які підлягають обов'язковому застосуванню всіма судами. Такі показники використовують для аналізу діяльності судів щопівроку та щороку з обов'язковою публікацією результатів на вебсайтах відповідних судів.

Упродовж 2019–2023 років та I півріччя 2024 року судьями першої інстанції ВАКС розглянуто 46 439 справ, а судьями Апеляційної палати ВАКС 4 702 справи³. Динаміка розгляду справ першою інстанцією та Апеляційною палатою наведена на діаграмі 1⁴.

Діаграма 1. Кількість розглянутих справ

³ Відомості щодо показників розгляду справ наводяться відповідно до офіційних звітів ВАКС.

⁴ За даними звітів першої інстанції ВАКС та Апеляційної палати ВАКС за 2019–2023 роки, I півріччя 2024 року.

Середня тривалість розгляду справ дає змогу оцінити ефективність організації роботи суду, зокрема оперативність розгляду та дотримання розумних строків (пункт 4.2.1 СОРС). У ВАКС середня тривалість розгляду справ (матеріалів) залишається невеликою – від 7 до 10 днів, оскільки до загальної кількості справ та матеріалів включено значну кількість матеріалів, що розглядаються слідчими суддями⁵ у межах судового контролю під час досудового розслідування. Ці справи відповідно до процесуальних норм (статті 303–310, стаття 422¹ КПК) мають чітко визначені строки розгляду – не пізніше трьох – п'яти днів. Зазначені матеріали не передбачають винесення остаточного судового рішення щодо обвинуваченого та розглядаються зазвичай у день надходження або протягом трьох – п'яти днів. Не потребує значної кількості часу також розгляд заяв учасників провадження про відвід судді. Кількість розглянутих справ інших категорій, що потребували більш тривалого розгляду для ухвалення остаточного рішення, є значно меншою: в першій інстанції ВАКС – 518 таких справ, в Апеляційній палаті – 823 справи. За рахунок матеріалів, що розглядаються судом у межах судового контролю під час досудового розслідування, а також заяв про відвід судді, показник середньої тривалості розгляду справ зменшується. Середня тривалість розгляду справ наведена на діаграмі 2⁶.

Діаграма 2. Середня тривалість розгляду справ (кількість днів)

Відсоток розгляду справ є одним з інтегральних показників ефективності діяльності суду. Для розрахунків за цим показником використовуються дані управлінського обліку суду про динаміку надходження і розгляду справ. Динаміка розгляду справ у відсотковому вимірі першою інстанцією ВАКС та Апеляційною палатою протягом 2019–2023 років, I півріччя 2024 року наведена на діаграмі 3⁷.

⁵ Слідчий суддя – суддя суду першої інстанції, до повноважень якого належить здійснення судового контролю за дотриманням прав, свобод та інтересів осіб у кримінальному провадженні на досудовому розслідуванні: пункт 18) частини першої статті 3, стаття 33¹ КПК.

⁶ За даними звітів першої інстанції ВАКС та Апеляційної палати ВАКС за 2019–2023 роки, I півріччя 2024 року.

⁷ За даними звітів першої інстанції ВАКС та Апеляційної палати ВАКС за 2019–2023 роки, I півріччя 2024 року.

Діаграма 3. Відсоток розгляду справ

Згідно з Базовими показниками роботи суду та відповідно до пункту 4.1.1 СОРС рівень розгляду справ нижче 84 відс. вважається тривожним сигналом, 85–95 відс. – насторожуючим показником, 96–102 відс. – нейтральним, а понад 103⁸ відс. – передовою практикою. Рекомендований стандарт за СОРС становить 95–105 відс., що охоплює діапазон від нижнього рівня нейтральних показників до початкових значень передової практики.

Перша інстанція ВАКС здебільшого відповідає рекомендованому стандарту відсотка розгляду справ, тоді як показник Апеляційної палати ВАКС є насторожуючим.

Відсоток справ і матеріалів, розгляд яких триває понад 1 рік, є одним із базових показників, що сигналізує про затримки у розгляді судових справ понад допустимий (розумний) час⁹ – пункт 4.2.2 СОРС. Згідно з Базовими показниками роботи суду він не повинен перевищувати 2–3 відс. і має знижуватися з часом, однак у діяльності ВАКС такої динаміки не спостерігається.

Відсоток справ і матеріалів, розгляд яких триває понад один рік, залишається високим: у першій інстанції ВАКС цей показник становить 35–49 відс., в Апеляційній палаті ВАКС – 2,99–15,53 відсотка. Стійкого зменшення цього показника наразі не відбувається. Його динаміка відображена на діаграмі 4¹⁰.

У першій інстанції ВАКС є справи, які перебувають у провадженні понад три роки: у 2022 році таких справ нараховувалося 22, станом на I півріччя 2024 року їх залишилося 10. Це свідчить про наявність у ВАКС проблеми з тривалістю розгляду справ.

⁸ Показник обраховується накопичувальним способом на основі судової статистики; значення показника вище 100 відс. вказує, що на початку звітного періоду суд мав залишок нерозглянутих справ і в звітному періоді відбувся їх розгляд.

⁹ Розумними вважаються строки, що є об'єктивно необхідними для виконання процесуальних дій та прийняття процесуальних рішень, а також відповідають завданням судочинства – стаття 28 КПК, стаття 121 ЦПК, стаття 119 КАСУ.

¹⁰ За даними звітів першої інстанції ВАКС та Апеляційної палати ВАКС за 2019–2023 роки, I півріччя 2024 року.

Діаграма 4. Відсоток справ, розгляд яких триває понад 1 рік

Відсоток скасованих і змінених рішень судами вищих інстанцій від загальної кількості рішень відповідно до пункту 4.3.1 СОРС є обов'язковим показником для оцінки якості судової діяльності, зокрема судових рішень. Цей показник дає змогу своєчасно виявляти негативні тенденції та вживати відповідних заходів. Він, однак, не включений до переліку базових показників, які використовуються судами для аналізу їхньої діяльності, як це передбачено Базовими показниками роботи суду.

ВАКС не обчислює і не відображає цього показника у своїй звітності, тому неможливо об'єктивно оцінити якість судової діяльності з погляду ухвалення справедливих рішень, які набули законної сили.

З метою забезпечення єдиного і правильного застосування законодавства суддями ВАКС, апарат ВАКС веде внутрішні реєстри скасованих та змінених судових рішень у кримінальних, цивільних та адміністративних справах¹¹. Ці реєстри містять інформацію про склад суду, який ухвалив рішення, категорію справи, в якій рішення було скасовано чи змінено, а також причини такого скасування чи зміни судом вищої інстанції. Також у реєстрах наводяться посилання на тексти відповідних рішень у Єдиному державному реєстрі судових рішень (ЄДРСР), дати ухвалення цих рішень та інші відомості, необхідні для їх ідентифікації.

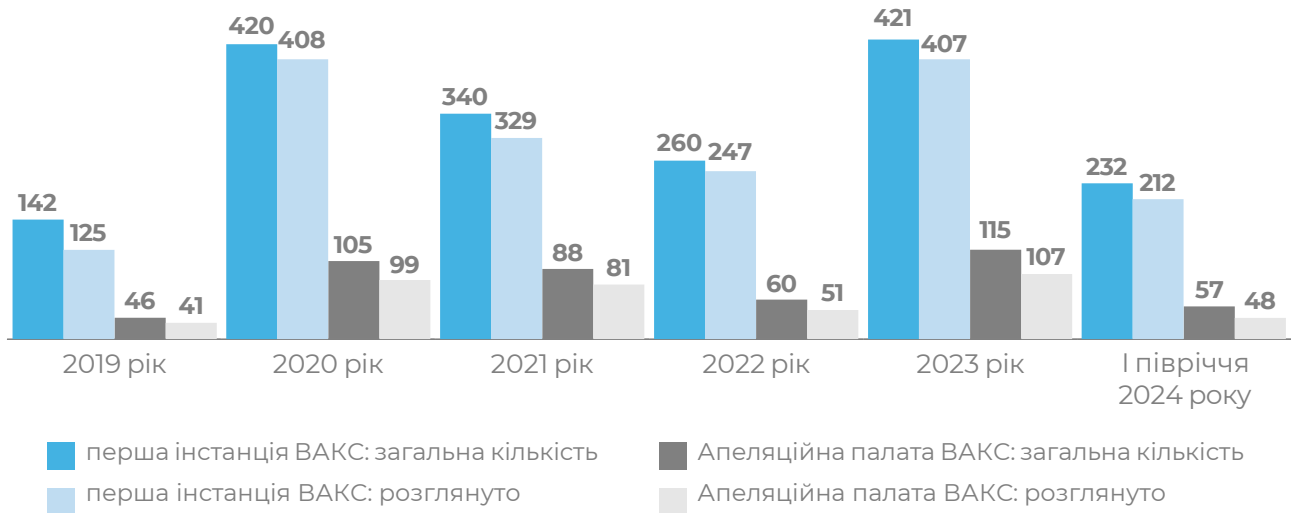
Протягом 2019–2023 років і I півріччя 2024 року Апеляційною палатою ВАКС повністю або частково скасовано 602 рішення суду першої інстанції. За цей же період Верховний Суд скасував повністю або частково 50 рішень Апеляційної палати ВАКС.

Для інформування суддів ВАКС про нові правові позиції Верховного Суду апарат ВАКС веде внутрішні реєстри кримінальних проваджень, які були передані, прийняті до розгляду або розглянуті Великою Палатою Верховного Суду, Об'єднаною палатою та судовими палатами Касаційного кримінального суду у складі Верховного Суду.

¹¹ Крім кримінальних справ, що віднесені до підсудності ВАКС статтю 33¹ КПК, до підсудності ВАКС віднесені цивільні справи про визнання необґрунтованими активів та їх стягнення в дохід держави – статті 290–292 ЦПК, про застосування санкцій – стаття 283¹ КАСУ.

Середня кількість розглянутих справ на одного суддю (пункт 4.1.4 СОРС) є результативним показником ефективності відповідно до паспортів бюджетних програм. Протягом 2020–2023 років у ВАКС цей показник ефективності або не виконувався, або перевищувався. Його виконання залежить від кількості справ, що надходять на розгляд у ВАКС. Середня кількість справ і матеріалів, що припадала на одного суддю у 2019–2023 роках та в I півріччі 2024 року, відображена на діаграмі 5¹².

Діаграма 5. Середня кількість справ і матеріалів на одного суддю

Інформація про відхилення фактичного результативного показника «середня кількість розглянутих справ на одного суддю» від запланованого відповідно до паспортів бюджетних програм наведена в діаграмі 6¹³.

Діаграма 6. Інформація про відхилення фактичного результативного показника «середня кількість розглянутих справ на одного суддю» від запланованого

¹² За даними звітів першої інстанції ВАКС та Апеляційної палати ВАКС за 2019–2023 роки, I півріччя 2024 року.

¹³ За даними звітів першої інстанції ВАКС та Апеляційної палати ВАКС за 2019–2023 роки, I півріччя 2024 року.

ВРП встановлено та рекомендовано до застосування ДСА та РСУ показники середньої тривалості розгляду судових справ при ухваленні рішень та здійсненні заходів з питань організаційного забезпечення діяльності судів¹⁴. Такі показники не використовуються при розв'язанні організаційних питань ВАКС, оскільки не встановлюють середнього часу, необхідного для розгляду справ тих категорій, які належать до підсудності ВАКС. Показники середньої тривалості розгляду справ впливають на визначення рівня навантаження на суддів. Рівень навантаження на суддю як критерій завантаженості не встановлений для суддів ВАКС, у зв'язку із чим неможливо оцінити ефективність судового процесу загалом та визначити наявність чи відсутність потреби в організаційних змінах. Невизначеність показників щодо тривалості розгляду справ також унеможлиблює здійснення розрахунку вартості розгляду однієї справи.

Причини, що зумовлюють затягування розгляду справ

У ВАКС спостерігається зростання кількості нерозглянутих кримінальних проваджень, що негативно впливає на строки їх розгляду. Судді ВАКС у межах повноважень, наданих КПК, вживають заходів для прискорення розгляду справ, зокрема, спрямованих на підвищення процесуальної дисципліни: привід, накладення грошового стягнення, інші заходи. Водночас КПК не передбачає достатніх процесуальних повноважень, які б дозволяли суду належно реагувати на спроби учасників кримінального провадження затягувати розгляд судових справ, а також забезпечували б превентивні механізми для запобігання такому зловживанню надалі.

Пунктом 3.3.4.1.1. Заходів Державної антикорупційної програми заплановано розроблення та подання Кабінетові Міністрів України проєкту закону, яким передбачається внесення змін у КПК, що спрямовані на підвищення загальної динаміки розгляду справ про корупційні та пов'язані із корупцією кримінальні правопорушення задля забезпечення дотримання принципів, передбачених КПК (пункт 3.3.4 Заходів).

Заходи виконані не повністю: з восьми запланованих пунктів щодо внесення змін у КПК виконано тільки один, а саме – запроваджено одноособовий склад суду в певних випадках під час розгляду кримінальних проваджень у ВАКС як суді першої інстанції. Проте інші заходи Державної антикорупційної програми, зокрема спрямовані на недопущення зловживань процесуальними правами з боку учасників кримінального провадження, залишаються невиконаними, що ускладнює роботу суду під час здійснення правосуддя. Інформація про стан реалізації Заходів з виконання Державної антикорупційної програми (пункту 3.3.4.1.1) наведена в додатку 2.

Суттєвий вплив на строки розгляду справ і матеріалів мають об'єктивні обставини, які не залежать від волі суду та учасників проваджень. До таких обставин належать:

- поширення COVID-19 та карантинні заходи. У зв'язку із пандемією, спричиненою вірусом SARS-CoV-2, були запроваджені заходи для створення безпечних умов роботи судів. Вища рада правосуддя рішенням від 01 квітня 2021 року № 763/0/15-21 рекомендувала судам зменшити кількість судових засідань, інформувати учасників процесу про можливість

¹⁴ Рішення ВРП від 24 листопада 2020 року № 3237/0/15- 20.

відкладення розгляду справ через карантинні обмеження та вживати інших заходів для мінімізації ризиків;

- введення воєнного стану у зв'язку зі збройною агресією РФ проти України. Рішенням Ради суддів України від 05.08.2022 № 23 рекомендовано забезпечити безпеку працівників суду, суддів та відвідувачів, зокрема, не ігнорувати сигнали повітряної тривоги або інші сповіщення про небезпеку¹⁵. За необхідності суди мали оперативно приймати рішення про тимчасове зупинення здійснення правосуддя;
- недостатня чисельність суддів і недостатня укомплектованість апарату ВАКС, що створює ризики неефективного виконання судом своїх функцій.

Переважна більшість кримінальних проваджень, підсудних ВАКС, розглядається колегіально у складі трьох суддів. У разі неможливості продовження розгляду одним із суддів (через відпустку, відрадження чи переведення) відбувається його заміна, після чого розгляд справи починається спочатку відповідно до норм КПК. Наявних процесуальних можливостей для продовження розгляду справи недостатньо.

Необхідно внести зміни до КПК, щоб дозволити продовження судового розгляду після заміни судді, який не є головуючим, за умови, що новий суддя ознайомився з матеріалами справи, погоджується з попередніми процесуальними рішеннями та не вважає доцільним повторне проведення вже виконаних процесуальних дій.

Зазначені обставини спричиняли затягування строків розгляду справ.

Виконання результативних показників паспортів бюджетних програм

ВАКС є головним розпорядником бюджетних коштів і реалізує бюджетні програми за КПКВК 0851010 і КПКВК 0851020. Метою цих програм є формування ефективної системи захисту від корупційних злочинів, завданнями – забезпечення належного розгляду судових справ та створення умов для безперешкодного здійснення правосуддя. Одним із ключових показників продукту бюджетних програм є кількість розглянутих справ, показником ефективності – середня кількість справ, розглянутих одним суддею.

Показник продукту паспортів бюджетних програм «кількість розглянутих справ і матеріалів» ВАКС визначає на наступний плановий період з урахуванням кількості справ і матеріалів, що надійшли до суду в минулому звітному періоді. Тому цей показник систематично виконується з відхиленням у той чи інший бік.

Показник ефективності паспортів бюджетних програм «середня кількість справ та матеріалів, розглянутих одним суддею» залежить від кількості справ, що надходять на розгляд до ВАКС. Цей показник у 2019, 2021 та 2022 роках був меншим, ніж заплановано, а у 2020 та у 2023 році – більшим, ніж заплановано. Як виконання показника продукту згідно з паспортами бюджетних програм, так і виконання показника ефективності бюджетних програм не залежать від роботи ВАКС повною мірою, оскільки суд не впливає на кількість справ та матеріалів, що надходять йому на розгляд.

Результативні показники програм містять якісні характеристики, що відображають хід їх реалізації та ступінь досягнення цілей державної політики у сфері боротьби з корупцією, зокрема рівень очищення суспільства від корупції та відновлення довіри до правосуддя. Планування цих показників базується на результатах їх фактичного виконання за попередні роки з урахуванням оптимістичних прогнозів на наступний

¹⁵ За даними Комунального підприємства «Головний інформаційно-обчислювальний центр» з 24 лютого 2022 року по 28 листопада 2024 року у місті Києві пролунало 1 389 тривог, небезпека тривала 1 588 годин 17 хвилин: <https://kyiv.digital/storage/air-alert/stats.html>.

період. Фактичні результати цих показників за 2020–2023 роки наведені у звітах про виконання паспортів бюджетних програм із використанням досліджень на тему оцінки ситуації в країні, довіри до соціальних інститутів, політиків, посадовців та громадських діячів, проведених Центром Разумкова¹⁶, а також на основі опублікованої інформації Transparency International щодо індексу сприйняття корупції¹⁷.

Показник «Рівень відновлення довіри до правосуддя» у ВАКС розраховувався по-різному за звітні періоди через зміну форматів соціологічних досліджень Центру Разумкова. У дослідженнях за 2020–2021 роки дані щодо ВАКС виокремлювалися, дослідження 2022–2023 років стосуються судової системи загалом, що унеможлиблює їх використання як якісного показника роботи ВАКС.

Показник «Рівень очищення суспільства від корупції» не обчислюється ВАКС: зазначається показник відповідно до опублікованого індексу сприйняття корупції. Цей індекс не є якісним показником роботи ВАКС, оскільки відображає загальне сприйняття корупції в державі, а не результати діяльності суду. Отже, якісні показники бюджетних програм не відображають діяльність ВАКС: немає зв'язку між значеннями цих показників та безпосередньою діяльністю ВАКС.

Згідно зі звітністю ВАКС, заплановані показники щодо рівня очищення суспільства від корупції та рівня відновлення довіри до правосуддя не досягнені впродовж 2019–2023 років, що свідчить про невиконання якісних результативних показників паспортів бюджетних програм.

ВАКС не дотримується Загальних вимог, а саме: значення якісних показників не відображають особливостей та специфіки діяльності ВАКС, не встановлюють частки, яка внесена Судом у загальний результат показника за звітний період.

Виконання ВАКС повноважень щодо здійснення аналізу судочинства та завдань з інформування суспільства про свою діяльність

ВАКС здійснює аналіз судочинства, яке проводиться судом першої інстанції, та оприлюднює відповідні матеріали за результатами півріччя та року¹⁸. ВАКС також готує та публікує огляди й узагальнення судової практики з різних аспектів застосування

¹⁶ Центр Разумкова – повна назва «Український центр економічних і політичних досліджень імені Олександра Разумкова», провідний недержавний аналітичний центр України, що здійснює дослідження державної політики в різних сферах: <https://razumkov.org.ua/>.

¹⁷ Індекс сприйняття корупції – це індекс, який оцінює та ранжує країни за їхнім рівнем корупції в державному секторі, як він сприймається експертами та керівниками бізнесу в кожній державі. Наразі ранжує 180 країн «за шкалою від 100 (дуже чиста) до 0 (дуже корумпована)»: <https://ti-ukraine.org/>.

¹⁸ Згідно з нормами статті 4 Закону № 2447 та статті 32 Закону № 1402 вищий спеціалізований суд аналізує судову статистику, вивчає та узагальнює судову практику у кримінальних та інших провадженнях, віднесених до його підсудності, інформує про результати узагальнення судової практики Верховний Суд та надає йому пропозиції до висновків щодо проєктів законодавчих актів, які стосуються організації та діяльності Вищого антикорупційного суду, спеціальних вимог до суддів цього суду та гарантій їх діяльності, а також оприлюднює їх на своєму офіційному вебсайті.

матеріального та процесуального права, систематизує й обліковує інформацію про осіб, які були засуджені або виправдані.

Апеляційна палата ВАКС здійснює узагальнення судової практики з питань матеріального та процесуального права, а також аналізує та узагальнює причини скасування рішень Апеляційної палати Верховним Судом. У ВАКС проводиться аналіз практики перегляду рішень слідчих суддів Апеляційною палатою. Щопівроку та щороку публікуються результати аналізу судової статистики й інформація про стан здійснення судочинства. ВАКС систематизує, обліковує та аналізує інформацію про скасовані, змінені рішення апеляційної та касаційної інстанції.

Судді ВАКС вивчають практику застосування законодавства, аналізують причини скасування рішень судами вищих інстанцій. Апарат ВАКС забезпечує регулярне оновлення відомостей в реєстрах скасованих та змінених судових рішень ВАКС у кримінальних, цивільних та адміністративних справах, а також доведення оновленої інформації до відома суддів.

Суд також надає відповідним органам пропозиції щодо проєктів законів та інших нормативно-правових актів.

З метою інформування суспільства про діяльність ВАКС здійснює низку заходів, передбачених Комунікаційною стратегією Вищого антикорупційного суду на 2023–2024 роки, затвердженою рішенням зборів суддів. Головною метою цієї Стратегії є зміцнення репутації ВАКС у суспільстві як відкритого, незалежного, справедливого, професійного та людиноорієнтованого суду, а також відновлення довіри до судової системи загалом. Це досягається через проактивні, об'єктивні, прозорі та своєчасні комунікації.

Для реалізації цієї Стратегії використовуються такі комунікаційні канали¹⁹: офіційна сторінка на вебпорталі судової влади України; власний вебсайт ВАКС; сторінки у соціальних мережах Facebook (ВАКС та Апеляційної палати ВАКС); Telegram-канал ВАКС²⁰, канал ВАКС на сайті відеохостингу «Ютуб»; власні друковані матеріали й заходи.

¹⁹ Посилання на комунікаційні канали ВАКС: <https://hcac.court.gov.ua/>; <https://vaks.gov.ua/>; <https://www.youtube.com/>; <https://t.me/hcacofficial>; <https://linktr.ee/vaks.gov.ua>; <https://www.facebook.com/НАССUkraine>; <https://www.facebook.com/apvas.gov.ua/>.

²⁰ Рішенням Ради національної безпеки і оборони України, прийнятим на засіданні Національного координаційного центру кібербезпеки 19.09.2024 № 24, органам державної влади рекомендовано вжити організаційно-правові та технічні заходи (зокрема, шляхом упровадження технічних налаштувань адміністраторами інформаційної безпеки (відповідальними особами) для обмеження можливостей встановлення та використання месенджера Telegram на службових комп'ютерах (пристроях) працівників органів державної влади, а також заборони (обмеження) використання Telegram таких працівників для здійснення комунікації зі службовою метою (за винятком осіб, до посадових обов'язків яких належить його безпосереднє використання).

На цих платформах публікуються звітність про діяльність керівництва, актуальна судова статистика, дані про оперативність розгляду справ, інформація про матеріали кримінального провадження, актуальні новини, відеотрансляції.

Зазначені заходи узгоджуються з положеннями Антикорупційної стратегії на 2021–2025 роки, зокрема з пунктом 2.2.2, у якому наголошується, що відсутність об'єктивного висвітлення ситуації із запобігання та протидії корупції призводить до викривленого сприйняття населенням причин, рівня корупції та ефективності антикорупційних інституцій. У цьому контексті ВАКС регулярно та всебічно інформує суспільство про свою діяльність через наведені канали комунікації.

При цьому в суді не розроблена і не затверджена Стратегія розвитку ВАКС як інституції, яка б визначала основоположні напрями діяльності у подальшому. Без чіткої стратегії розвитку неможливо систематизувати дії, визначити пріоритети та спрямувати ресурси на вирішення найбільш актуальних завдань.

Крім того, така стратегія є важливим інструментом демонстрації відкритості, прозорості та підзвітності суду перед суспільством. Без стратегічного планування ускладнюється процес адаптації до зовнішніх викликів, включаючи зміни в законодавстві, політичному середовищі чи ресурсному забезпеченні.

ЯКОЮ МІРОЮ ВАКС ЗАБЕЗПЕЧЕНО ФІНАНСОВИМИ, МАТЕРІАЛЬНО-ТЕХНІЧНИМИ ТА КАДРОВИМИ РЕСУРСАМИ

Якою мірою забезпечено фінансування ВАКС

Фінансове забезпечення ВАКС у 2019–2023 роках і протягом 9 місяців 2024 року було достатнім для забезпечення його діяльності, виконання покладених завдань і реалізації повноважень.

Попри скорочення фінансування упродовж окремих років, зокрема через внесення змін до державного бюджету та перерозподіл коштів, ВАКС ефективно компенсував частину дефіциту за рахунок спеціального фонду та залучення міжнародної технічної допомоги.

Фінансове забезпечення діяльності ВАКС здійснювалося упродовж 2019–2023 років та 9 місяців 2024 року за КПКВК 0851010 та КПКВК 0851020.

Джерелами фінансування були кошти загального фонду державного бюджету, а також надходження до спеціального фонду державного бюджету судового збору, звернення застави у дохід держави та міжнародна технічна допомога.

ВАКС як головному розпоряднику бюджетних коштів за КПКВК 0851010 та КПКВК 0851020 на 2019–2024 роки встановлені бюджетні призначення в обсягах (діаграма 7), які становили 86,4 відс. потреби у 2019 році, 85,2 відс. – у 2020 році, 85,4 відс. – у 2021 році, 85,2 відс. – у 2022 році, 95,9 відс. – у 2023 році та 99,0 відс. – у 2024 році.

Потреба ВАКС в бюджетних коштах за загальним фондом на капітальний ремонт і реконструкцію приміщень (за адресами: просп. Берестейський, 41 та вул. Преображенська, 5/2), визначена на 2019 (119 296,6 тис. грн), 2020 (80 211,2 тис. грн), 2021 (211 651,5 тис. грн) та 2022 (308 217,5 тис. грн) роки, не підтверджена детальними розрахунками та документами, що суперечить вимогам пункту 1.5 розділу I Інструкції з підготовки бюджетних запитів, затвердженої наказом Міністерства фінансів України від 06 червня 2012 року № 687, зареєстрованим в Міністерстві юстиції України 26 червня 2012 року за № 1057/21369.

Довідково. За поясненнями ВАКС, зважаючи на те, що питання забезпечення належними приміщеннями першої інстанції та Апеляційної палати ВАКС не вирішене, точну потребу в бюджетних коштах на їх капітальний ремонт та реконструкцію неможливо обрахувати. Розв'язання питання з приміщеннями дасть можливість провести відповідні обстеження, розробити проектно-кошторисну документацію та об'єктивно визначити необхідний обсяг фінансування.

Діаграма 7. Динаміка забезпечення потреби ВАКС у бюджетних коштах за 2019–2024 роки

Водночас законами України про внесення змін до Державного бюджету України зменшені бюджетні призначення ВАКС за загальним фондом у 2020 році – на 82 234,9 тис. грн (Закон № 553: з метою забезпечення фінансування заходів, спрямованих на запобігання поширенню COVID-19), у 2021 році – на 135 000,0 тис. грн (Закон № 1558: з метою збільшення видатків на забезпечення здійснення правосуддя місцевими, апеляційними судами та функціонування органів і установ системи правосуддя),

у 2023 році – на 1 590,0 тис. грн (Закон № 3415: з метою фінансового забезпечення сектору безпеки і оборони та розв'язання першочергових питань) та у 2024 році – на 42 982,0 тис. гривень (Закон № 3978: з метою фінансового забезпечення сектору безпеки і оборони).

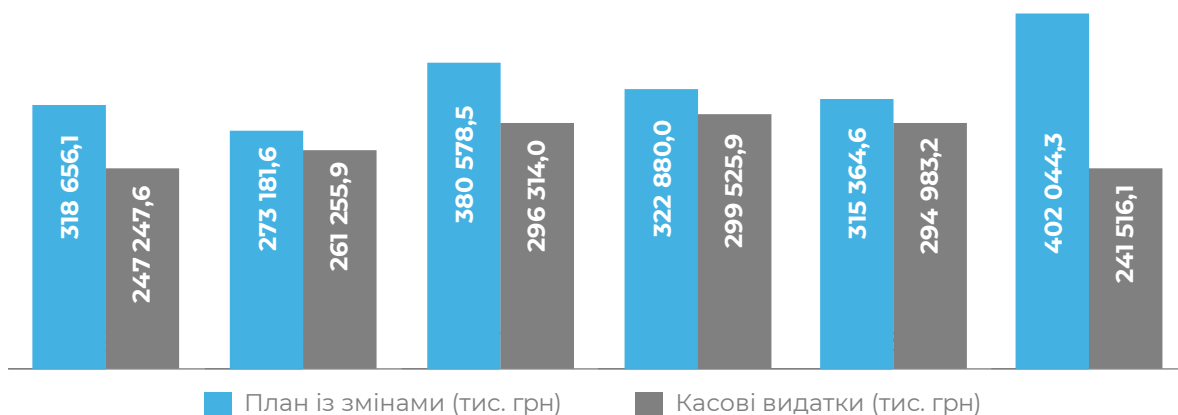
Також згідно з рішеннями Кабінету Міністрів України частину видатків загального фонду, передбачених ВАКС, скорочено у 2020 році на 19 062,3 тис. грн (Розпорядження № 1563-р: з метою збільшення обсягу видатків за програмою 3511380 «Фонд боротьби з гострою респіраторною хворобою COVID-9, спричиненою коронавірусом SARS-CoV-2, та її наслідками») та у 2022 році – на 299 344,5 тис. грн (Постанова № 245: 266 735,8 тис. грн – бюджетні кошти спрямовані до резервного фонду державного бюджету з метою їх подальшого використання на забезпечення оборони країни, надання гуманітарної допомоги, відновлення інфраструктури та підтримки населення; Постанова № 401: 32 608,7 тис. грн – бюджетні кошти спрямовані до резервного фонду державного бюджету з метою їх подальшого використання на посилення обороноздатності країни, надання гуманітарної допомоги та відновлення критичної інфраструктури).

Потреба ВАКС у бюджетних коштах на 2019–2024 роки, не забезпечена бюджетними призначеннями, частково компенсувалася за рахунок надходжень до спеціального фонду державного бюджету судового збору та звернення застави у дохід держави (ККДБ 22030000), коштів від додаткової (господарської) діяльності (ККДБ 25010200), доходів від реалізації в установленому порядку майна (крім нерухомого майна) (ККДБ 25010400), а також від благодійних внесків, грантів та дарунків, зокрема в межах проєктів міжнародної технічної допомоги (ККДБ 25020100).

За рахунок надходжень до спеціального фонду державного бюджету Суд на видатки, у тому числі не забезпечені бюджетними призначеннями, спрямував: у 2019 році – 526,1 тис. грн; у 2020 році – 830,4 тис. грн; у 2021 році – 5 598,5 тис. грн; у 2022 році – 29 301,4 тис. грн; у 2023 році – 23 376 тис. грн; за 9 місяців 2024 року – 11 672,7 тис. гривень.

Обсяги затверджених у кошторисах ВАКС видатків з урахуванням внесених змін та обсяги касових видатків наведені на діаграмі 8.

Діаграма 8. Стан використання ВАКС бюджетних коштів

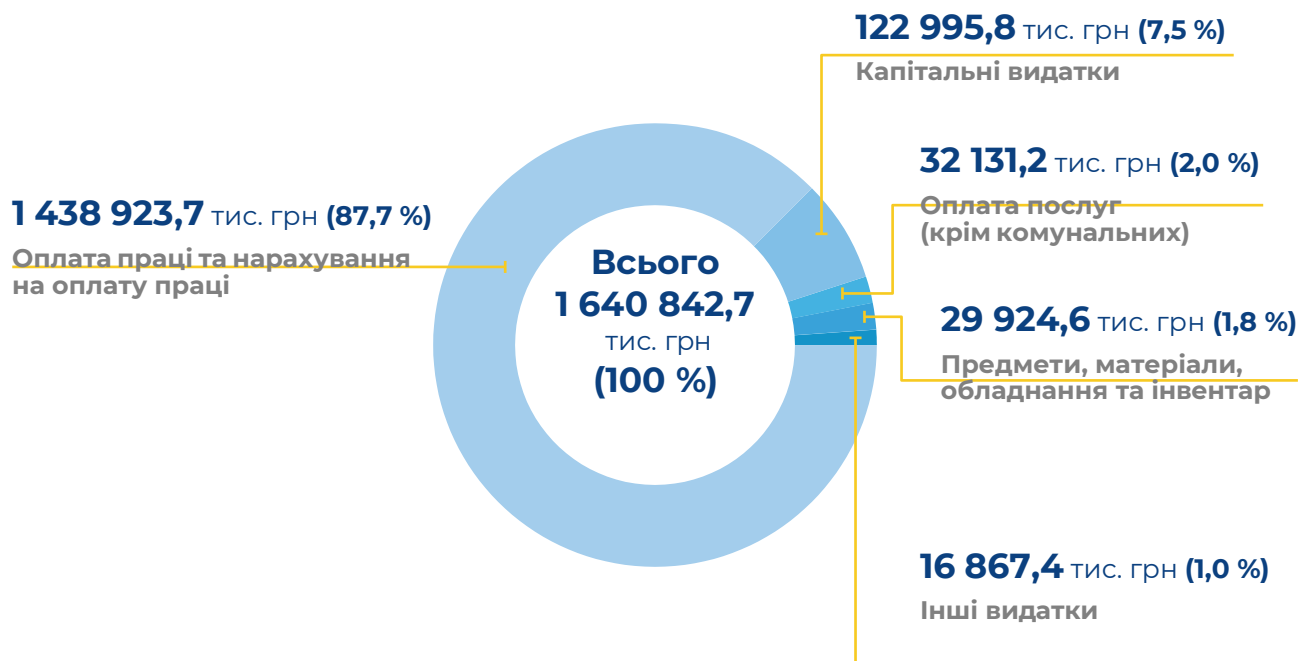
Обсяги невикористаних бюджетних коштів становили: у 2019 році – 71 408,5 тис. грн; у 2020 році – 11 925,7 тис. грн; у 2021 році – 84 264,5 тис. грн; у 2022 році – 23 354,1 тис. грн; у 2023 році – 20 381,4 тис. гривень.

Основною причиною невикористання коштів є економія бюджету. Зокрема, у 2019 році це було зумовлено призначенням суддів ВАКС та Апеляційної палати ВАКС на посади лише у квітні 2019 року, а також заповненням більшості вакантних посад у серпні – вересні того ж року.

Обсяг касових видатків ВАКС за 2019–2023 роки та 9 місяців 2024 року за КПКВК 0851010 та КПКВК 0851020 становив 1 640 842,7 тис. гривень. У структурі видатків ВАКС найбільшу питому вагу – 87,7 відс. (1 438 923,7 тис. грн) займають видатки на оплату праці та нарахування на оплату праці.

Структура касових видатків ВАКС за 2019–2023 роки та 9 місяців 2024 року за КПКВК 0851010 та КПКВК 0851020 наведена на діаграмі 9.

Діаграма 9 . Структура касових видатків ВАКС за 2019–2023 роки та 9 місяців 2024 року

У загальному обсязі касових видатків (1 640 842,7 тис. грн) питома вага видатків за КПКВК 0851010 становила 71,4 відс. (1 171 642,8 тис. грн) та за КПКВК 0851020 – 28,6 відс. (469 199,9 тис. гривень).

Інформація про обсяги загального та спеціального фонду у структурі касових видатків ВАКС за 2019–2023 роки та 9 місяців 2024 року за КПКВК 0851010 та КПКВК 0851020 наведена в таблиці 1.

Обсяги загального та спеціального фонду у структурі касових видатків ВАКС за 2019–2023 роки та 9 місяців 2024 року

тис. грн

Загальний/ спеціальний фонд	2019 рік	2020 рік	2021 рік	2022 рік	2023 рік	9 місяців 2024 року	Разом
КПКВК 851010							
загальний фонд	175 608,5	183 921,9	211 806,5	187 204,4	195 623,3	172 350,6	1126 515,2
спеціальний фонд	506,2	120,5	3 710,0	23 783,3	15 877,7	1 129,9	45 127,6
разом	176 114,7	184 042,4	215 516,5	210 987,7	211 501,0	173 480,5	1171 642,8
КПКВК 851020							
загальний фонд	71 113,0	76 503,6	79 968,5	87 487,8	79 874,4	67 428,8	462 376,2
спеціальний фонд	19,9	709,9	829,0	1 050,4	3 607,8	606,8	6 823,7
разом	71 132,9	77 213,5	80 797,4	88 538,2	83 482,2	68 035,6	469 199,9
Всього							
загальний фонд	246 721,5	260 425,5	291 775,0	274 692,2	275 497,7	239 779,4	1588 891,3
спеціальний фонд	526,1	830,4	4 539,0	24 833,7	19 485,5	1 736,7	51 951,4
разом	247 247,6	261 255,9	296 314,0	299 525,9	294 983,2	241 516,1	1640 842,7

Дані таблиці 1 свідчать, що основним джерелом фінансування ВАКС є загальний фонд державного бюджету, який покриває 96,8 відс. загального обсягу касових видатків. Спеціальний фонд забезпечує лише 3,2 відс. видатків, що свідчить про його обмежений вплив на бюджет суду. Це вказує на значну залежність ВАКС від бюджетних призначень із загального фонду для забезпечення своєї діяльності.

Якою мірою ВАКС забезпечено матеріально-технічними ресурсами

Забезпечення ВАКС приміщеннями для належного функціонування Суду

Уряд не забезпечив ВАКС належними приміщеннями, що суттєво ускладнює функціонування Суду. Будівлі, в яких працюють судді та працівники апарату, не відповідають державним будівельним нормам і створюють перешкоди для виконання судом своїх повноважень.

Ця проблема залишається невирішеною з моменту створення ВАКС у 2019 році й до сьогодні, попри збільшення штату суддів і кількості справ. Окрім того, розміщення суду першої інстанції ВАКС у двох різних приміщеннях ускладнює організацію роботи, передачу матеріалів справ та координацію між суддями.

Апеляційна палата ВАКС, судові палати ВАКС для здійснення правосуддя в першій інстанції та апарат ВАКС не можуть розміщуватися в одній будівлі, а також разом з іншими судами, державними органами, їх територіальними, структурними підрозділами, представництвами, органами місцевого самоврядування, установами, організаціями²¹.

На сьогодні 37 суддів та 257 працівників апарату суду працюють у трьох різних приміщеннях, два з яких є тимчасовими, четверте приміщення перебуває у непридатному стані та потребує реконструкції для можливості здійснення в ньому правосуддя.

Нааявні приміщення ВАКС

<p>Приміщення за адресою: м. Київ, просп. Берестейський, 41</p> <p>Загальна площа – 4 285,0 кв. м Корисна площа – 2 336,0 кв. м</p> <p>Розміщені: 16 суддів першої інстанції 133 працівники апарату ВАКС</p>	<p>Приміщення за адресою: м. Київ, вул. Хрещатик, 42-А</p> <p>Загальна площа – 1 451,4 кв. м Корисна площа – 1074,9 кв. м Підвали, сходи та місця загального користування – 376,5 кв. м</p> <p>Розміщені: 10 суддів першої інстанції 58 працівників апарату ВАКС</p>
<p>Приміщення за адресою: м. Київ, пров. Хрестовий, 4</p> <p>Загальна площа – 957 кв. м.</p> <p>Розміщені: 11 суддів Апеляційної палати 66 працівників Апеляційної палати</p>	<p>Приміщення за адресою: м. Київ, вул. Преображенська, 5/2 (Лабораторний корпус № 1)</p> <p>Загальна площа – 2 685,2 кв. м</p> <p>Приміщення не використовується, потребує реконструкції.</p>

На проспекті Берестейський, 41, де розташовані 16 суддів і працівники апарату, загальна площа приміщення становить 4 285 кв. м, але лише 2 336 кв. м є корисними.

На вулиці Хрещатик, 42 А працюють 10 суддів і працівники апарату у будівлі площею 1 451,4 кв. м, значна частина якої (376,5 кв. м) – підвали, сходи та місця загального користування.

На провулку Хрестовому, 4 одинадцять суддів Апеляційної палати розміщені разом із 22 помічниками у кабінетах, площа яких у рази менша від нормативних вимог. Окремих приміщень для нарадчих кімнат, прокурорів, адвокатів, преси чи судової охорони тут також немає.

²¹ Стаття 15 Закону України від 07 червня 2018 року № 2447- VIII «Про Вищий антикорупційний суд».

Щодо приміщення на вулиці Преображенській, 5/2, яке мало б використовуватися Апеляційною палатою, відповідно до Технічного звіту за результатами обстеження²² його загальний технічний стан оцінюється як задовільний – з ділянками, непридатними до нормальної експлуатації.

Бюджетні кошти на проведення капітального ремонту цієї будівлі з державного бюджету не виділялись. При цьому потреба на проведення такого ремонту відповідно до бюджетних запитів становила: на 2019 рік – 27 530,0 тис. грн; на 2020 рік – 21 804,6 тис. грн; на 2022 рік – 108 151,5 тис. гривень.

Згідно з будівельними нормами (ДБН В.2.2- 26:2010) загальна площа для одного судді повинна становити 172 кв. м. Для 27 суддів першої інстанції потрібно 4 644 кв. м, для 11 суддів Апеляційної палати – 1 892 кв. м, однак доступні приміщення не здатні забезпечити необхідні технічні умови.

Ситуація загострилася після оголошення конкурсу на 25 нових посад суддів, що потребує 15 011 кв. м площі, з яких 10 011 кв. м для суду першої інстанції, 5 000 кв. м – для Апеляційної палати.

Неприйняття рішення щодо передачі або будівництва нових приміщень унеможлиблює діяльність новопризначених суддів. Попри зусилля ВАКС знайти відповідні приміщення, питання досі не вирішене, що ставить під загрозу здійснення правосуддя і міжнародний імідж України.

Крім того, аудитом встановлено випадки недотримання ВАКС вимог Закону № 996²³ та НП(С)БОДС 101²⁴ у частині своєчасного відображення господарських операцій в бухгалтерському обліку та фінансовій звітності, що впливає на достовірність інформації, яка є суттєвою для користувачів фінансової звітності, а саме:

- нежитлові приміщення на вулиці Хрещатик, 42 А і провулку Хрестовому, 4 вартістю 6 929,6 тис. грн і 18 045,4 тис. грн відповідно були відображені у бухгалтерському обліку та фінансовій звітності станом на 01.01.2021 лише через рік після отримання;
- вартість орендованого приміщення²⁵ на проспекті Берестейському, 41 у фінансовій звітності станом на 01.01.2022 була вказана неправильно – 100 843,2 тис. грн замість 177421,5 тис. гривень. Ці недоліки свідчать про недостатній рівень внутрішнього контролю.

²² Технічний звіт ТОВ «Перший центр будівельних експертиз» за результатами обстеження об'єкта:

«Лабораторний корпус № 1 (літера Б) для розміщення Апеляційної палати ВАКС за адресою: м. Київ, вул. Преображенська, 5/2» (2023 рік).

²³ Частина п'ята статті 9 Закону України від 16 липня 1999 року № 996 «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні».

²⁴ Пункт 5 розділу III Національного положення (стандарту) бухгалтерського обліку в державному секторі 101 «Подання фінансової звітності», затвердженого наказом Мінфіну від 28 грудня 2009 року № 1541.

²⁵ Відповідно до договору оренди нежитлової будівлі за адресою м. Київ, просп. Перемоги (Берестейський), 41 від 05.07.2019 № 8476 (із змінами) (договори від 26.07.2019 № 8476/1, від 18.03.2020 № 8476/02, від 29.12.2020 № 8476/03) строк оренди приміщення визначений з 05.07.2019 по 25.09.2021. На виконання розпорядження Кабінету Міністрів України від 21 квітня 2021 р. № 347-р «Про реструктуризацію заборгованості державного підприємства «Антонов», відповідно до акта приймання – передачі, затвердженого наказом ВАКС від 18.05.2021 № 28, передано до сфери управління ВАКС будівлю за адресою м. Київ, просп. Перемоги (Берестейський), 41.

Забезпечення службовим житлом суддів ВАКС, які потребували поліпшення житлових умов

Забезпечення суддів ВАКС службовим житлом у 2019 році реалізовано відповідно до вимог законодавства. Придбання 34 службових житлових приміщень дало змогу задовольнити потребу суддів першої інстанції та Апеляційної палати у поліпшенні житлових умов на час перебування на посаді. Рішення про розподіл житла та укладення договорів найму базувалися на встановлених Положенням про порядок надання службового житла й користування ним суддями та працівниками апарату Вищого антикорупційного суду²⁶ процедурах і критеріях.

Суддя ВАКС, не забезпечений житлом, забезпечується державою службовим житлом на час перебування на посаді. Службові житлові приміщення, призначені для заселення суддями ВАКС, перебувають у державній власності. Виключення житлових приміщень, що надаються суддям ВАКС на час перебування на посаді, з числа службових та їх відчуження не допускається²⁷.

Житлово- побутова комісія ВАКС відповідно до Положення про порядок надання службового житла й користування ним суддями та працівниками апарату Вищого антикорупційного суду здійснювала розгляд заяв, перевірку наданих документів суддями (зокрема, щодо відсутності житлової площі в місті Києві²⁸), а також ухвалювала рішення про включення осіб до контрольного списку тих, хто потребував забезпечення службовим житлом.

На підставі рішення зборів суддів ВАКС від 08 жовтня 2019 року № 4 встановлено максимальну граничну вартість одного службового житлового приміщення для суддів у розмірі 2 500,0 тис. гривень. Придбання службового житла здійснювалося з урахуванням складу сімей суддів.

У 2019 році потребували забезпечення службовим житлом 34 судді.

ВАКС придбано 34 службові квартири у фізичних осіб загальною вартістю 84 134,6 тис. гривень.

Інформація про видатки на придбання ВАКС службових квартир у 2019 році наведена в таблиці 2.

²⁶ Положення про порядок надання службового житла й користування ним суддями та працівниками апарату Вищого антикорупційного суду, затверджене рішенням Зборів суддів ВАКС від 01 серпня 2019 року № 12.

²⁷ Стаття 13 Закону України від 07 червня 2018 року № 2447-VIII «Про Вищий антикорупційний суд».

²⁸ Декларації про майновий стан суддів та витяги з Державного реєстру речових прав на нерухоме майно.

Інформація про видатки на придбання ВАКС службових квартир у 2019 році

тис. грн

Назва КПКВК	Видатки на придбання службових житлових приміщень	У тому числі		Придбано службових житлових приміщень
		КЕКВ 3121	КЕКВ 2800*	
0851010 «Здійснення правосуддя Вищим антикорупційним судом»	56 859,7	55 684,6	1 175,1	23
0851020 «Здійснення правосуддя Апеляційною палатою Вищого антикорупційного суду»	27 274,9	26 592,6	682,3	11
Разом	84 134,6	82 277,2	1 857,4	34

* КЕКВ 2800 – сплата податків із доходу фізичних осіб від продажу нерухомості (5 відс.) та військового збору (1,5 відс.) відповідно до пункту 172.7 статті 172 Податкового кодексу України (у редакції до 07.03.2020).

На підставі рішень зборів суддів про надання службового житла ВАКС у 2019–2020 роках уклав із суддями 34 договори найму житлових приміщень, а виконавчі органи місцевого самоврядування видали суддям ордери на вселення.

Наразі, за інформацією ВАКС, судді, які отримали службове житло, проживають у службових квартирах згідно з договорами найму.

Аудит виявив певні недоліки у визначенні строку корисного використання придбаних ВАКС у 2019 році службових квартир.

Зазначене призвело до затримки введення в експлуатацію таких квартир як об'єктів основних засобів та відображення їх у бухгалтерському обліку і фінансовій звітності станом на 01.10.2021 лише через 1 рік та 9 місяців після придбання, з донарахуванням амортизації за весь цей період, що не відповідає вимогам НП(С)БОДС 121²⁹, НП(С)БОДС 101³⁰ та впливає на достовірність інформації, яка є суттєвою для користувачів фінансової звітності.

²⁹ Пункти 3 та 6 розділу IV Національного положення (стандарту) бухгалтерського обліку в державному секторі 121 «Основні засоби», затвердженого наказом Міністерства фінансів України від 12 жовтня 2010 року № 1202, зареєстрованим в Міністерстві юстиції України 01 листопада 2010 року за № 1017/18312.

³⁰ Пункт 5 розділу III Національного положення (стандарту) бухгалтерського обліку в державному секторі 101 «Подання фінансової звітності», затвердженого наказом Міністерства фінансів України від 28 грудня 2009 року № 1541, зареєстрованим в Міністерстві юстиції України 28 січня 2010 року за № 103/17398.

Аналіз забезпечення Єдиною судовою інформаційно-телекомунікаційною системою автоматизації процесів діяльності ВАКС

Автоматизація процесів судочинства у ВАКС шляхом впровадження підсистем ЄСІТС та інтеграції іКейс є кроком до підвищення ефективності судових процесів.

Водночас недоліки функціонування ЄСІТС та комп'ютерної програми «Д-3», яка є автоматизованою системою документообігу суду, негативно позначаються на організації процесів судочинства.

Прискорення впровадження всіх функцій ЄСІТС, забезпечення своєчасного реагування на технічні проблеми дасть змогу не лише виправити недоліки, а й створити стабільну основу для подальшої цифровізації процесів у ВАКС.

У судах, ВРП, ВККС, ДСА та їх підрозділах має функціонувати ЄСІТС, що забезпечує виконання, зокрема, таких функцій³¹:

- ведення електронного діловодства, обмін документами, реєстрацію документів та етапів їх руху;
- централізоване зберігання процесуальних документів;
- проведення відеоконференцій у реальному часі;
- автоматизацію роботи судів та забезпечення віддаленого доступу до даних відповідно до прав доступу;
- фіксацію та трансляцію судових засідань.

Реалізація багатьох функцій ЄСІТС, однак, досі залишається не завершеною ДСА через нерозроблення підсистем (модулів).

На сьогодні функціонують лише 3 підсистеми (модулі) ЄСІТС: «Електронний кабінет», «Електронний суд», «Відеоконференцзв'язок», які частково забезпечують автоматизацію функцій, визначених статтею 15¹ Закону № 1402 та Положенням про порядок функціонування окремих підсистем (модулів) ЄСІТС³².

ВАКС з 01 листопада 2022 року розпочав роботу з кримінальними та цивільними справами через підсистему «Електронний суд», у травні 2023 року – з адміністративними справами.

³¹ Частина перша статті 15¹ Закону України від 02 червня 2016 року № 1402-VIII «Про судову систему і статус суддів».

³² Рішенням Вищої ради правосуддя від 17 серпня 2021 року № 1845/0/15-21 затверджено Положення про порядок функціонування окремих підсистем (модулів) ЄСІТС, а саме «Електронний кабінет»; «Електронний суд»; «Відеоконференцзв'язок».

Протягом 2023–2024 років ВАКС виявив низку проблем у роботі підсистем «Електронний суд», «Відеоконференцзв'язок»³³:

- несвоєчасна доставка або відсутність документів у електронних кабінетах учасників;
- некоректне відображення часу та адреси проведення судових засідань;
- обмеженість функціоналу «Кабінету судді» в підсистемі «Електронний суд» щодо формування запитів до Єдиного державного реєстру юридичних осіб;
- технічні збої та непрацездатність підсистеми «Відеоконференцзв'язок» тощо.

Так, за період роботи з 01 квітня по 10 червня 2024 року ВАКС³⁴ як суд першої інстанції склав 33 акти виявлення технічного збою чи інших ознак непрацездатності підсистеми «Відеоконференцзв'язок», 13 актів складено в Апеляційній палаті ВАКС.

Найбільш поширені проблеми у роботі з підсистемою «Відеоконференцзв'язок» ЄСІТС полягають у відсутності доступу до вебсайту <https://vkz.court.gov.ua> та відтворення тестового запису, втратою відео та аудіозаписів судових засідань через технічні збої, а також неповне або часткове збереження цих даних.

Такі недоліки у роботі підсистеми «Відеоконференцзв'язок» ЄСІТС ускладнюють здійснення правосуддя та стають передумовами для відкладення судових засідань, що негативно впливає на строки розгляду судових справ.

Крім того, ВАКС після тривалого тестування та підготовки до впровадження з 01 грудня 2023 року офіційно розпочав роботу з iКейс. Через цей інструмент тепер подаються клопотання про обшуки, які розглядаються без участі сторони захисту, відповідно, рішення за такими розглядами не підлягають оскарженню.

На сьогодні у ВАКС автоматизацію технологічних процесів обробки інформації забезпечує комп'ютерна програма «Д-3»³⁵, яка є автоматизованою системою документообігу суду.

Довідково. Розробником та адміністратором автоматизованої системи є ДП «Інформаційні судові системи», яке перебуває у сфері управління ДСА та забезпечує технічний супровід і роботу автоматизованої системи загалом, виконує інші функції відповідно до розпоряджень ДСА.

Комп'ютерна програма «Д-3» лише частково реалізує функції, покладені на ЄСІТС, та має суттєві обмеження.

³³ Листи ВАКС до ДП «Інформаційні судові системи», Звіт керівника апарату ВАКС за 2023–2024 роки (березень 2024 року).

³⁴ Лист ВАКС до ДСА та ДП «Інформаційні судові системи» від 13.06.2024 № 03.25.6-06/8/2024.

³⁵ Положення про автоматизовану систему документообігу суду, затверджене рішенням Ради суддів України від 26.11.2010 № 30 (із змінами).

За інформацією ВАКС, у 2019–2024 роках значна кількість звернень суду до розробників комп'ютерної програми «Д-3» залишилася без належного реагування.

У червні 2023 року ВАКС³⁶ повідомив ДСА як орган, відповідальний за організацію комп'ютеризації судів для здійснення судочинства, про факти некоректної роботи цієї програми, зокрема:

- некоректна робота механізмів надсилання документів до Єдиного державного реєстру судових рішень;
- окремі проблеми під час повторного автоматизованого розподілу судових справ між суддями;
- проблеми з доступом до відеозаписів судових засідань під час фіксації засобами відеоконференцзв'язку;
- некоректне відображення на офіційному вебпорталі ВАКС змін місця проведення судових засідань залежно від приміщення ВАКС;
- надсилання документів з певних обліково-статистичних та обліково-інформаційних карток до кабінетів користувачів у підсистемі «Електронний суд».

Зазначені недоліки впливають на оперативність розгляду справ та ефективність роботи суду.

Стан дотримання нормативно-правових актів при використанні бюджетних коштів на здійснення закупівель матеріально-технічних ресурсів та отриманні міжнародної технічної допомоги

Завдяки здійсненим закупівлям матеріально-технічних ресурсів та отриманій міжнародній технічній допомозі ВАКС створив умови для ефективної роботи суду, включаючи облаштування робочих місць, залів судових засідань системами відеофіксації судового процесу, а також забезпечення сучасною технікою та обладнанням.

Засади здійснення публічних закупівель товарів, робіт і послуг визначені Законом № 922 та Постановою № 1178³⁷.

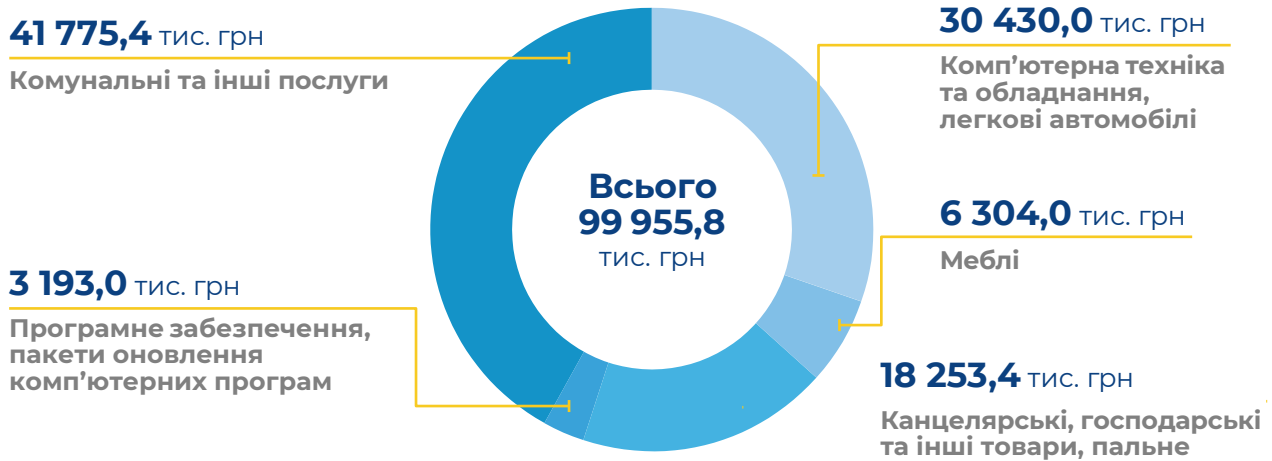
За даними публічного модуля аналітики публічних закупівель bi.prozorro.org, у 2019–2023 роках та за 9 місяців 2024 року ВАКС здійснив 1710 публічних закупівель на загальну суму 99 955,8 тис. гривень. Зокрема, проведено закупівлю матеріально-технічних ресурсів загальною вартістю 54 987,4 тис. гривень.

Структура закупівель у 2019–2023 роках та за 9 місяців 2024 року наведена на діаграмі 10.

³⁶ Звіт керівника апарату ВАКС за 2023–2024 роки (березень 2024 року).

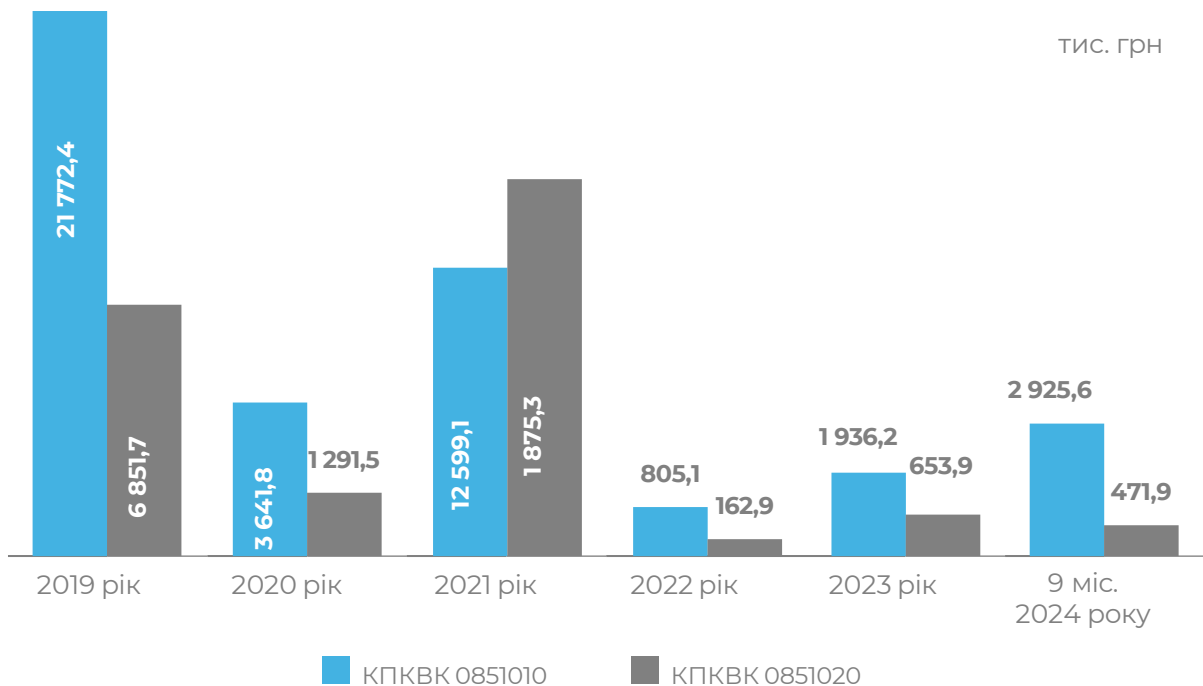
³⁷ Особливості здійснення публічних закупівель товарів, робіт і послуг для замовників, передбачених Законом України «Про публічні закупівлі», на період дії правового режиму воєнного стану в Україні та протягом 90 днів з дня його припинення або скасування, затверджені постановою Кабінету Міністрів України від 12 жовтня 2022 року № 1178.

Діаграма 10. Структура закупівель ВАКС у 2019–2023 роках та за 9 місяців 2024 року

Інформація про обсяги закупівлі матеріально-технічних ресурсів за КПКВК 0851010 та КПКВК 0851020 у 2019–2023 роках та за 9 місяців 2024 року наведена на діаграмі 11.

Діаграма 11. Обсяги закупівлі ВАКС матеріально-технічних ресурсів у 2019–2023 роках та за 9 місяців 2024 року

Внаслідок здійснених закупівель забезпечено облаштування робочих місць суддів і працівників апарату комп'ютерною та іншою офісною технікою, меблями, сейфами й металевими шафами для зберігання справ. Також придбано обладнання для залів судових засідань, системи відеофіксації судового процесу, автотранспорт тощо.

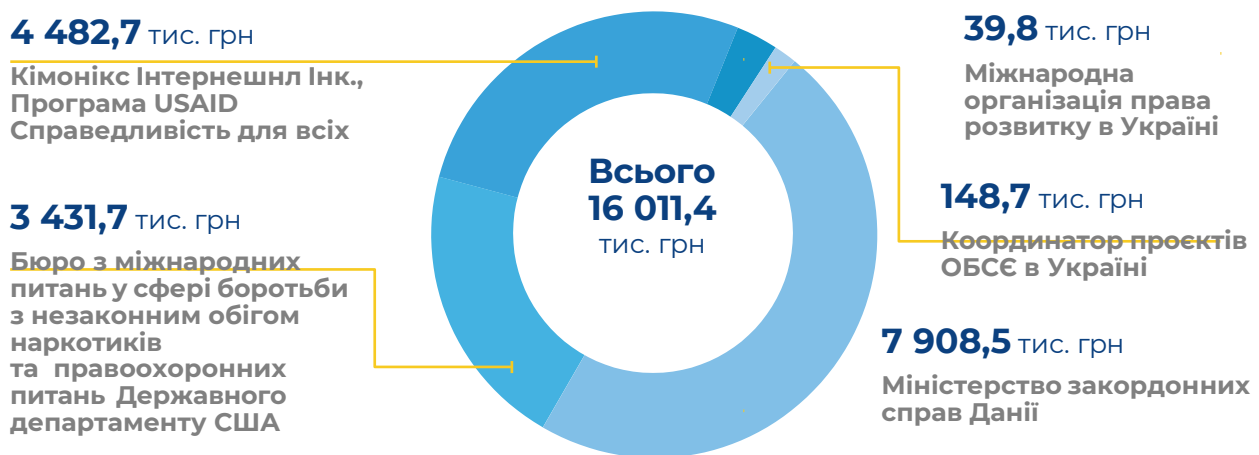
Впродовж 2019–2023 років та 9 місяців 2024 року ВАКС отримав міжнародну технічну допомогу від низки організацій, зокрема:

- Міністерства закордонних справ Данії;
- Міжнародної організації права розвитку в Україні;
- Бюро з міжнародних питань у сфері боротьби з незаконним обігом наркотиків та правоохоронних питань Державного департаменту США;
- Координатора проєктів ОБСЄ в Україні;
- Кімонікс Інтернешнл Інк, Програма USAID «Справедливість для всіх».

Загальна вартість міжнародної технічної допомоги становила 16 011,3 тис. гривень.

Інформація про обсяги міжнародної технічної допомоги за 2019–2023 роки та 9 місяців 2024 року в розрізі міжнародних організацій наведена на діаграмі 12.

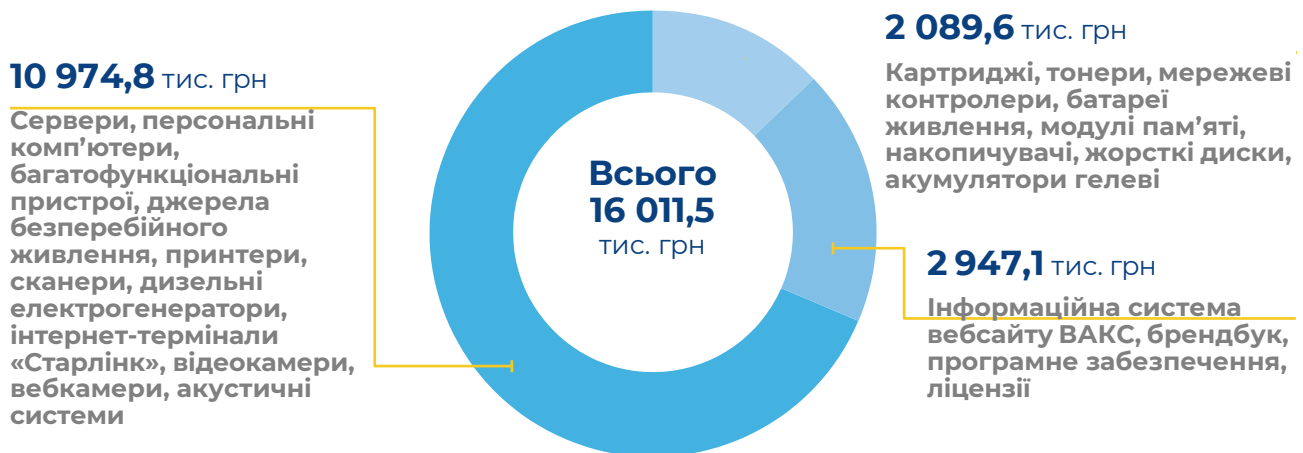
Діаграма 12. Обсяги міжнародної технічної допомоги у 2019–2023 роках та за 9 місяців 2024 року в розрізі міжнародних організацій

За цей період отримано: сервери, персональні комп'ютери, багатофункціональні пристрої, джерела безперебійного живлення, принтери, сканери, мережеві контролери доступу, мережеві екрани, дизельні електрогенератори, інтернет-термінали «Старлінк», відеокамери, вебкамери, програмне забезпечення, ліцензії, акустичні системи тощо.

Інформація про обсяги міжнародної технічної допомоги у розрізі отриманих матеріальних цінностей наведена в діаграмі 13.

Діаграма 13. Обсяги міжнародної технічної допомоги у розрізі отриманих матеріальних цінностей у 2019–2023 роках та за 9 місяців 2024 року

Аудитом встановлено, що ВАКС під час проведення операцій в натуральній формі не забезпечено своєчасного внесення змін до спеціального фонду кошторисів за КПКВК 0851010 на загальну суму 1 012,4 тис. грн (2022 рік – 180,8 тис. грн, 2023 рік – 831,6 тис. грн) та відображення отриманої програмної продукції у бухгалтерському обліку та фінансовій звітності, що не відповідає вимогам Закону № 996³⁸, Порядку № 228³⁹, Порядку № 1407⁴⁰, НП(С)БОДС 101⁴¹ та впливає на достовірність інформації, яка є суттєвою для користувачів фінансової звітності, а саме:

- 28.10.2019 передано брендбук ВАКС на суму 180,8 тис. грн, відображено лише через один рік і 10 місяців (серпень 2022 року);
- 01.06.2022 передано програмну продукцію для захисту об'єктів (Eset protect Entry, Safetica Enterprise тощо) вартістю 344,6 тис. грн, відображено через 10 місяців (березень 2023 року);
- 05.07.2022 передано Інформаційну систему вебсайту ВАКС вартістю 487,0 тис. грн, відображено через 10 місяців (квітень 2023 року).

³⁸ Частина п'ята статті 9 Закону України від 16 липня 1999 року № 996 «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні».

³⁹ Пункт 49 Порядку складання, розгляду, затвердження та основні вимоги до виконання кошторисів бюджетних установ, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 28 лютого 2002 року № 228.

⁴⁰ Пункт 11.17 розділу XI Порядку казначейського обслуговування державного бюджету за витратами, затвердженого наказом Мінфіну від 24.12.2012 № 1407.

⁴¹ Пункт 5 розділу III Національного положення (стандарту) бухгалтерського обліку в державному секторі 101 «Подання фінансової звітності», затвердженого наказом Мінфіну від 28.12.2009 № 1541.

Якою мірою ВАКС забезпечено кадровими ресурсами

Недостатня чисельність суддів і недостатня укомплектованість апарату ВАКС призводять до збільшення строків розгляду справ та зростання залишку нерозглянутих проваджень і, як наслідок, створюють ризики неефективного виконання судом своїх функцій.

Кадрове забезпечення

Кількість суддів ВАКС, визначена рішенням ВРП⁴², становить 39 посад: 27 суддів першої інстанції, 12 суддів Апеляційної палати.

Указами Президента України⁴³ призначено 38 суддів:

- 27 суддів першої інстанції;
- 11 суддів Апеляційної палати.

У 2023 році один суддя першої інстанції був обраний членом ВККС та відряджений до цього органу (терміном на 4 роки), що зменшило фактичну чисельність суддів першої інстанції до 26 суддів.

Розширення повноважень ВАКС відповідно до законів № 263 та № 2257, які передбачають нові категорії справ у його підсудності, зумовило необхідність збільшення кількості суддів. Зокрема, до компетенції ВАКС додатково віднесено справи цивільної юрисдикції щодо визнання необґрунтованими активів і їх стягнення на користь держави, а також адміністративні справи про застосування санкцій до фізичних або юридичних осіб із конфіскацією майна. Такий крок спрямований на забезпечення ефективного розгляду цих справ, проте одночасно він створив нові виклики для суду в частині кадрового забезпечення.

Слід зазначити, що в Ukraine Facility Plan на 2024–2027 роки для підвищення інституційної спроможності ВАКС передбачено збільшити у I кварталі 2025 року штатну чисельність суддів ВАКС на 60 відс., апарату ВАКС – на 40 відсотків.

Рішенням ВРП⁴⁴ збільшено кількість посад суддів ВАКС до 63 осіб:

- 42 судді першої інстанції;
- 21 суддя Апеляційної палати.

Довідково. Видатки ВАКС на 2025 рік розраховані з урахуванням чисельності суддів у кількості 63 особи.

⁴² Рішення ВРП від 31.07.2018 № 2455/0/15-18.

⁴³ Укази Президента України від 11 квітня 2019 року № 128/2019 та від 11 квітня 2019 року № 129/2019.

⁴⁴ Рішення ВРП від 26.09.2023 № 930/0/15-23.

З метою добору суддів:

- рішенням ВККС від 23 листопада 2023 року № 145/зп-23 оголошено конкурс на 25 вакантних посад (15 для першої інстанції, 10 для Апеляційної палати);
- рішенням ВККС 19 червня 2024 року № 198/зп-24, через 7 місяців після оголошення конкурсу, призначено проведення кваліфікаційного оцінювання кандидатів на посади суддів ВАКС та визначено черговість етапів: складання кваліфікаційного іспиту; дослідження досьє та проведення співбесіди;
- рішенням ВККС від 21 жовтня 2024 року № 325/зп-24, через 4 місяці після кваліфікаційного оцінювання, призначено проведення кваліфікаційного іспиту для кандидатів на посади суддів ВАКС. Тестування загальних знань у сфері права та знань зі спеціалізації суду відбулось 14 листопада 2024 року – для посад суддів першої інстанції, 15 листопада 2024 року – для посад суддів Апеляційної палати;
- рішенням ВККС від 22 листопада 2024 року № 358/зп-24 визначено графік тестування когнітивних здібностей кандидатів на зайняття вакантних посад суддів у ВАКС та встановлено дату складання тестування 04.12.2024.

З огляду на те, що складання кваліфікаційного іспиту має кілька етапів (тестування когнітивних здібностей; тестування знань з історії української державності; тестування загальних знань у сфері права; тестування знань зі спеціалізації відповідного суду; виконання практичного завдання зі спеціалізації відповідного суду), завершення конкурсу ВККС і надання ВРП рекомендацій про призначення кандидатів суддями можливе не раніше 2025 року.

Таким чином, фактична чисельність суддів, які здійснюють правосуддя у ВАКС, на момент здійснення аудиту становить 37 осіб (26 суддів першої інстанції та 11 суддів Апеляційної палати), що не відповідає чисельності, затвердженій рішеннями ВРП⁴⁵.

Недостатня кількість суддів, враховуючи значні законодавчі зміни, які розширили повноваження ВАКС, призводить до зростання навантаження на суддів, збільшення тривалості розгляду справ, накопичення їх кількості, особливо при розгляді кримінальних проваджень (справи і матеріали надходять від САП). За період роботи Суду, з вересня 2019 року по листопад 2024 року, залишок незавершених кримінальних проваджень збільшився у 2 рази при тому, що показник розгляду справ зріс у 2,2 рази.

Показники розгляду кримінальних проваджень відображено у таблиці 3.

⁴⁵ Рішення ВРП від 31 липня 2018 року № 2455/0/15- 18 (39 посад суддів), від 26 вересня 2023 року № 930/0/15-23 (63 посади суддів).

Дані щодо розгляду кримінальних проваджень

Рік	Надійшло	Розглянуто по суті	Накопичувальний залишок незавершених проваджень	Частка розглянутих справ, відс.
2019	205	56	149	27
2020	85	60	175	71
2021	63	48	185	76
2022	84	49	219	58
2023	130	84	260	65
9 міс. 2024 року	101	60	296	59
Усього	668	357	x	53

Процедури проведення конкурсу створюють значний розрив між затвердженням чисельності суддів і фактичним поповненням кадрового складу.

Наявність лише 37 суддів при розширених повноваженнях ВАКС призводить до збільшення строків розгляду справ, накопичення їх кількості, що знижує ефективність правосуддя і негативно впливає на сприйняття антикорупційної системи суспільством. Довготривалість конкурсу на посади суддів, оголошеного ВККС, створює ризики зриву реалізації Ukraine Facility Plan на 2024–2027 роки.

Організаційне забезпечення ВАКС

Організаційне забезпечення роботи ВАКС здійснюється апаратом Суду⁴⁶. Структура і штатна чисельність ВАКС затверджені ДСА.

Аналіз фактичної укомплектованості апарату ВАКС у період, що підлягав аудиту, засвідчив:

- на початку роботи суду фактична укомплектованість апарату становила 80,1 відс. затвердженої штатної чисельності;
- у наступні роки до липня 2024 року спостерігалось поступове скорочення кількості вакансій, що свідчить про покращення кадрового забезпечення.

Чисельність посад помічників суддів встановлена відповідно до рішення зборів суддів ВАКС від 24 листопада 2022 року № 2 і передбачає дві посади помічників суддів на кожну посаду судді.

Дані про кадрове забезпечення ВАКС у період, що підлягав аудиту, наведено у таблиці 4.

⁴⁶ Частина перша статті 155 Закону № 1402.

Дані про кадрове забезпечення ВАКС у період, що підлягав аудиту

Дата	Штатна чисельність		Фактична чисельність		Частка вакантних посад, відс.
	судді	працівники апарату	судді	працівники апарату	
01.10.2019	39	273	38	212	19,9
01.01.2020	39	273	38	230	14,1
01.01.2021	39	281	38	246	11,2
01.01.2022	39	287	38	251	11,3
01.01.2023	39	287	38	245	13,2
01.01.2024	39	287	37	246	13,2
01.10.2024	63	414	37	257	38,4

З липня 2024 року штатна чисельність працівників апарату ВАКС, у зв'язку зі збільшенням кількості посад суддів на 24 одиниці, збільшена на 127 штатних одиниць. Станом на час проведення аудиту призначення суддів на додаткові посади не здійснено, тому залишаються вакантними відповідні посади в апараті ВАКС, які створені для забезпечення діяльності нових суддів.

Таким чином, фактична чисельність працівників апарату ВАКС не відповідає штатній чисельності, затвердженій ДСА.

Недостатність кадрового забезпечення апарату ВАКС може впливати на ефективність роботи суду, особливо після повного заповнення посад суддів, та потребуватиме додаткових заходів для прискорення кадрового укомплектування апарату ВАКС після призначення суддів.

Оплата праці суддів та працівників апарату ВАКС

Нарахування суддівської винагороди здійснювалося відповідно до чинного законодавства. Рішення щодо обмеження суддівської винагороди у 2020 році до розміру 10 мінімальних зарплат та застосування в наступних роках фіксації прожиткового мінімуму на рівні 2020 року для розрахунку базового посадового окладу судді призвело до необхідності додаткових виплат суддям після ухвалення судових рішень на їхню користь.

За період, що охоплює аудит, на оплату праці суддів та працівників апарату ВАКС витрачено 1 230 847,5 тис. грн, з них 29 305,1 тис. грн за рахунок коштів спеціального фонду, в тому числі:

- 2019 рік – 110 317,9 тис. грн;
- 2020 рік – 212 126,3 тис. грн;
- 2021 рік – 230 764,9 тис. грн (з них 1 390,5 тис. грн за спеціальним фондом);
- 2022 рік – 246 054,0 тис. грн (з них 18 511 тис. грн за спеціальним фондом);
- 2023 рік – 235 907,0 тис. грн (з них 9 403,6 тис. грн за спеціальним фондом);
- 9 місяців 2024 року – 195 676,9 тис. гривень.

Нарахування суддівської винагороди, яка включає посадовий оклад, доплати за вислугу років, науковий ступінь, перебування на адміністративній посаді, роботу, що передбачає доступ до державної таємниці, здійснювалось відповідно до Закону № 1402⁴⁷.

Посадовий оклад судді ВАКС встановлено у 2019 році в розмірі 40, а у 2020–2024 роках 50 прожиткових мінімумів для працездатних осіб, розмір якого встановлено на 01 січня календарного року, із застосуванням регіонального коефіцієнта 1,25.

Водночас законами України про Державний бюджет України на 2021, 2022, 2023, 2024 роки встановлено прожитковий мінімум для працездатних осіб, який застосовується для визначення базового розміру посадового окладу судді – 2102 грн, тобто на рівні 2020 року.

У період з квітня по серпень 2020 року діяло обмеження суддівської винагороди, встановлене статтею 29 Закону № 294 (зі змінами), яке обмежувало її розмір до 10 мінімальних заробітних плат (станом на 01 січня 2020 року). Рішенням Конституційного Суду України від 28 серпня 2020 року № 10-р/2020 це обмеження визнано неконституційним.

Низка суддів звернулися до суду з позовами про неправомірність обмежень суддівської винагороди у зв'язку з фіксацією прожиткового мінімуму для працездатних осіб, який застосовується для визначення базового розміру посадового окладу судді у сумі 2102 грн – 25 осіб, а також до розміру 10 мінімальних заробітних плат (станом на 01 січня 2020 року) – 29 осіб.

Відповідно до рішень судів, що були винесені на користь позивачів, ВАКС виплатив суддівську винагороду в розмірі 9 250,7 тис. грн (2021 рік – 1 412,8 тис. грн, 2022 рік – 2 136,0 тис. грн, 2023 рік – 3 213,3 тис. грн, 9 місяців 2024 року – 2 488,6 тис. гривень).

Отже, кошти на суддівську винагороду використано з дотриманням вимог законодавства.

Середній розмір суддівської винагороди (з урахуванням усіх норм і обмежень) становив:

- 2019 рік – 113,2 тис. грн;
- 2020 рік – 140,2 тис. грн;
- 2021 рік – 181,4 тис. грн;
- 2022 рік – 186,3 тис. грн;
- 2023 рік – 188,1 тис. грн;
- 9 місяців 2024 року – 194,8 тис. гривень.

Зростання середнього розміру суддівської винагороди відбулось за рахунок збільшення доплати за вислугу років та виплат за рішеннями судів.

Заробітна плата працівникам апарату та помічникам суддів нараховувалась з урахуванням норм чинних нормативно-правових актів.

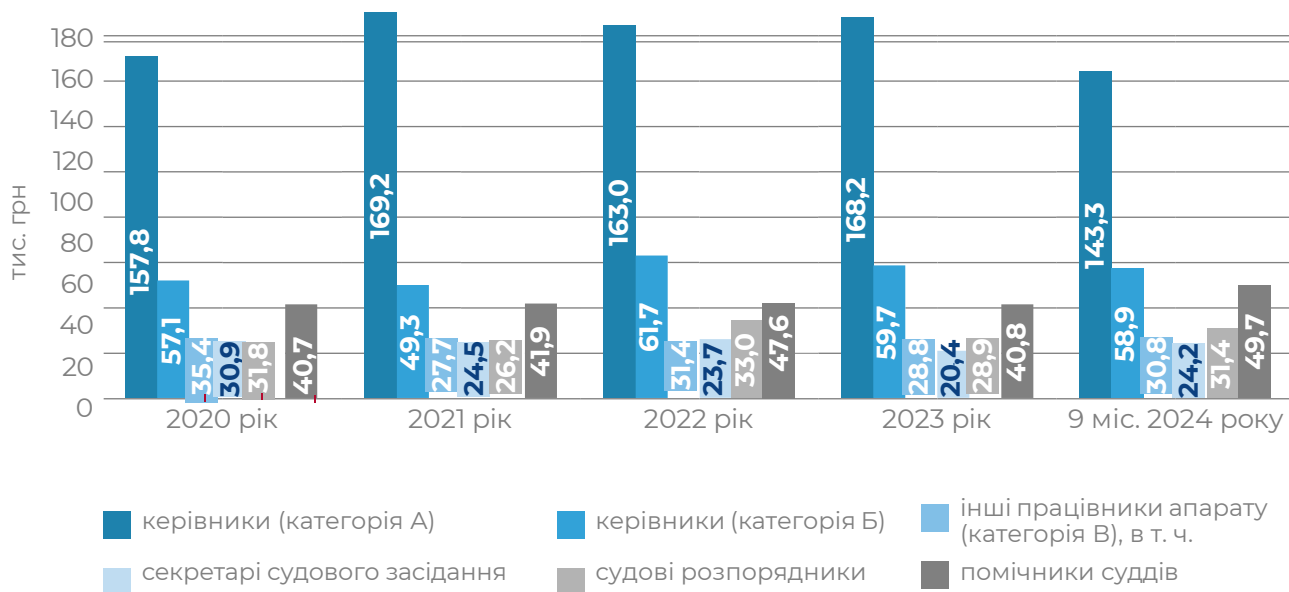
⁴⁷ Стаття 135, підпункти 3, 4 пункту 24 Прикінцевих та перехідних положень Закону № 1402.

Оплата праці працівників апарату, відповідно до статті 150 Закону № 1402, регулюється законодавством про державну службу⁴⁸.

Помічникам суддів заробітну плату нараховували у 2019 році відповідно до Умов оплати праці працівників патронатних служб в державних органах⁴⁹.

Інформація про середній розмір заробітної плати працівників апарату ВАКС, які обіймають посади державної служби, та помічників суддів наведено на діаграмі 14.

Діаграма 14. Середній розмір заробітної плати працівників апарату ВАКС, що займають посади державної служби, та помічників суддів (тис. грн)

За період, що підлягав аудиту, коливання розміру середньої заробітної плати працівників апарату ВАКС відбувалось у межах: керівників апарату ВАКС (категорія А) – 15 відс., керівників структурних підрозділів (категорія Б) – 20 відс., інших працівників апарату (категорія В) – 22 відс., секретарів судового засідання – 34 відс., судових розпорядників – 21 відс., помічників суддів – 18 відсотків. Ці коливання зумовлені зміною посадових окладів відповідно до вимог нормативно-правових актів та обсягом встановлених надбавок і доплат.

⁴⁸ У 2019–2023 роках посадові оклади визначалися Постановою № 358, надбавки та доплати – відповідно до Закону № 889 та Положення про застосування стимулюючих виплат державним службовцям, затвердженого Постановою № 15; у 2024 році після класифікації посад державної служби посадові оклади встановлювалися згідно з постановами № 794 та № 1409, доплати та інші виплати – відповідно до Закону № 3460.

⁴⁹ У 2019 році Постанова № 15; у 2020–2024 роках відповідно до Постанови № 1112.

Висновки

1. У 2019–2023 роках та I півріччі 2024 року діяльність ВАКС провадилась відповідно до чинного законодавства. Попри належне фінансове забезпечення, функціонування Суду ускладнювалось як недостатнім кадровим забезпеченням, так і відсутністю необхідних приміщень.

ВАКС забезпечував виконання завдань зі здійснення судочинства. Водночас процес розгляду справ у ВАКС супроводжувався низкою викликів, які впливали на оперативність судового провадження: заходи, які вживались задля запобігання поширенню хвороби COVID-19, дотримання правил безпеки, в умовах воєнного стану, окремі зловживання учасниками процесів своїми правами під час судових розглядів. Причинами, що також призводять до затягування розгляду справ, є обмеженість процесуальних механізмів для протидії зловживанням правами учасників провадження, недостатність превентивних заходів у законодавстві, а також необхідність розгляду кримінального провадження спочатку у разі заміни судді у складі суду. Часткове виконання заходів Державної антикорупційної програми, зокрема впровадження одноособового складу суду, свідчить про поступові позитивні зміни. Низка важливих ініціатив, спрямованих на вдосконалення судочинства, однак, досі не реалізована, що ускладнює діяльність Суду.

2. Відсутність затвердженої Стратегії розвитку ВАКС негативно впливає на раціональне планування ресурсів, а також не дає можливості ефективно визначити напрямки розвитку ВАКС у відповідності до змін, що відбуваються в суспільстві.

3. Невизначення критерію рівня навантаження на суддів ВАКС ускладнює оцінку ефективності судового процесу та встановлення реальної потреби в організаційних змінах. Крім того, без даних про середню тривалість розгляду справ і матеріалів за категоріями неможливо провести якісний аналіз судової діяльності, а також розрахунок вартості розгляду справ за категоріями. Це обмежує ефективність бюджетного планування та моніторингу витрат.

4. Невизначення у ВАКС показника відсотка скасованих та змінених рішень судами вищих інстанцій ускладнює об'єктивну оцінку судової діяльності щодо ухвалення справедливих і остаточних рішень. Оскільки цей показник є обов'язковим згідно з вимогами СОРС, доцільно внести його до Базових показників роботи суду. Це дасть змогу забезпечити ефективний моніторинг якості судових рішень, підвищити прозорість судової роботи та сприятиме подальшому вдосконаленню судової системи.

5. Фінансове забезпечення ВАКС упродовж 2019–2023 років та 9 місяців 2024 року було достатнім для забезпечення діяльності Суду, виконання покладених завдань і реалізації повноважень.

Бюджетні призначення ВАКС як головному розпоряднику бюджетних коштів за програмами КПКВК 0851010 та КПКВК 0851020 покривали 86,4 відс. потреби у 2019 році, 85,2 відс. – у 2020 році, 85,4 відс. – у 2021 році та 85,2 відс. – у 2022 році. У 2023 році фінансове забезпечення зросло до 95,9 відс., у 2024 році – до 99,0 відсотка.

Основним джерелом фінансового забезпечення ВАКС залишався загальний фонд державного бюджету – 96,8 відс., тоді як спеціальний фонд покривав лише 3,2 відс. видатків. Попри скорочення фінансування упродовж окремих років, зокрема внаслідок внесення змін до державного бюджету та перерозподіл коштів через зовнішні виклики (пандемія COVID-19 та повномасштабне вторгнення РФ в Україну), ВАКС ефективно компенсував частину дефіциту за рахунок спеціального фонду та залучення міжнародної технічної допомоги.

Обсяг касових видатків ВАКС за 2019–2023 роки та 9 місяців 2024 року за КПКВК 0851010 та КПКВК 0851020 становив 1 640 842,7 тис. гривень. У структурі видатків ВАКС найбільшу питому вагу – 87,7 відс. (1 438 923,7 тис. грн) займають видатки на оплату праці та нарахування на оплату праці.

6. Якісні показники, зазначені в паспортах бюджетних програм ВАКС, не враховують специфіки діяльності Суду, що унеможлиблює належне вимірювання ефективності роботи ВАКС та визначення його внеску у досягнення загального результату.

З метою забезпечення об'єктивної оцінки діяльності ВАКС необхідно формувати якісні показники в паспортах бюджетних програм відповідно до вимог Загальних положень щодо визначення результативних показників бюджетних програм. Такий підхід дасть змогу врахувати особливості функціонування ВАКС, забезпечить відображення результативності діяльності Суду та сприятиме підвищенню ефективності бюджетного планування.

7. Уряд не забезпечив ВАКС належними приміщеннями, що суттєво ускладнює його функціонування. Будівлі, в яких працюють судді та працівники апарату, не відповідають державним будівельним нормам, що створює перешкоди для виконання Судом своїх повноважень. Проблема залишається невирішеною з моменту створення Суду у 2019 році і до сьогодні попри збільшення штату суддів та кількості справ.

ВАКС не забезпечений бюджетними коштами для капітального ремонту приміщень. При цьому потреба ВАКС у бюджетних коштах на капітальний ремонт і реконструкцію приміщень на 2019–2022 роки не підтверджена детальними розрахунками та документами, що суперечить вимогам Інструкції з підготовки бюджетних запитів, затвердженої наказом Міністерства фінансів України від 06 червня 2012 року № 687, зареєстрованим в Міністерстві юстиції України 26 червня 2012 року за № 1057/21369. За поясненнями ВАКС, відсутність належних приміщень унеможливорює точне визначення потреби у бюджетних коштах, адже для цього необхідно розв'язати питання з приміщеннями, провести обстеження, розробити проєктно-кошторисну документацію та визначити обґрунтований обсяг фінансового забезпечення.

8. У 2019 році забезпечення суддів ВАКС службовим житлом здійснювалося відповідно до вимог чинного законодавства. Придбання 34 службових житлових приміщень дало змогу задовольнити потребу суддів першої інстанції та Апеляційної палати у покращенні житлових умов на час виконання ними посадових обов'язків. Рішення про розподіл житла та укладення договорів найму базувалися на встановлених Положенням про порядок надання службового житла й користування ним суддями та працівниками апарату ВАКС процедурах і критеріях.

9. Недостатня чисельність суддів та неповна укомплектованість апарату ВАКС створюють ризики неналежного виконання Судом його функцій. Розширення юрисдикції ВАКС на розгляд справ цивільного та адміністративного судочинства, зокрема щодо визнання необґрунтованих активів та їх стягнення в дохід держави, істотно збільшило навантаження на суддів. Збереження чисельного складу Суду на рівні 37 осіб зумовлює затримки у розгляді справ, зростання кількості незавершених проваджень та зниження загальної ефективності здійснення правосуддя. Отже, постає необхідність забезпечення належного кадрового потенціалу для ефективного виконання оновлених функцій ВАКС.

Тривалий конкурс на зайняття вакантних посад суддів створює ризики зриву реалізації Ukraine Facility Plan на 2024–2027 роки.

Встановлені у 2020 році обмеження суддівської винагороди до розміру 10 мінімальних зарплат та фіксація прожиткового мінімуму для розрахунку базових посадових окладів призводять до додаткових виплат за рішеннями судів.

Ефективне функціонування ВАКС вимагає комплексного підходу. Зокрема, це стосується розширення суддівського складу, збільшення кадрового забезпечення апарату Суду та створення належних умов для здійснення оперативного та якісного правосуддя.

10. Автоматизація процесів судочинства у ВАКС шляхом впровадження підсистем ЄСІТС та інтеграції iKey є важливим кроком до підвищення ефективності організації судових процесів.

Водночас наявні недоліки у функціонуванні ЄСІТС та комп'ютерної програми «Д-3» негативно впливають на організацію процесів судочинства, зокрема, знижують оперативність розгляду справ.

11. Завдяки здійсненим закупівлям матеріально-технічних ресурсів та отриманій міжнародній технічній допомозі ВАКС створив умови для ефективної роботи суду, включаючи облаштування робочих місць, залів судових засідань системами відеофіксації, забезпечення сучасною технікою та обладнанням.

12. Аудит виявив недотримання нормативно-правових актів у сфері бухгалтерського обліку та фінансової звітності, які впливають на достовірність інформації, важливої для користувачів фінансової звітності.

Нежитлові приміщення за адресами вул. Хрещатик, 42 А (6 929,6 тис. грн) та пров. Хрестовий, 4 (18 045,4 тис. грн) були відображені у бухгалтерському обліку з річним запізненням. Вартість орендованого приміщення на просп. Берестейський, 41 станом на 01.01.2022 вказана неправильно: 100 843,2 тис. грн замість 177 421,5 тис. грн, що не відповідає вимогам НП(С)БОДС 101.

Службові квартири, придбані у 2019 році, введені в експлуатацію лише через 1 рік і 9 місяців, з донарахуванням амортизації, що суперечить вимогам НП(С)БОДС 121. Також несвоєчасно відображено операції у натуральній формі на 1 012,4 тис. грн та отриману програмну продукцію, що порушує законодавчі вимоги.

13. Система внутрішнього контролю у ВАКС сформована відповідно до чинних нормативно-правових вимог та з урахуванням специфіки діяльності Суду, проте ефективність системи залишається недостатньою. Це спричинено незабезпеченням реалізації заходів, передбачених внутрішніми положеннями. Зокрема, робоча група з питань координації управління ризиками, створення якої передбачено Положенням з внутрішнього контролю, затвердженим наказом ВАКС від 25.12.2023 № 43, створена лише у листопаді 2024 року (наказ ВАКС від 29.11.2024 № 52). Також важливим недоліком є тривала вакантність посади головного спеціаліста з питань внутрішнього контролю, що значно ускладнює координацію роботи у цій сфері. Функції внутрішнього контролю було покладено на заступника керівника апарату ВАКС.

Крім того, система не передбачає задокументованого переліку заходів контролю для ідентифікованих ризиків, що знижує ефективність управління цими ризиками. Виявлені випадки недотримання нормативно-правових актів при обліку основних засобів та матеріальних цінностей додатково підтверджують наявні прогалини в організації внутрішнього контролю.

Відповіді об'єктів контролю

ВАКС підтримав аудиторський підхід до оцінки відповідності забезпечення діяльності Суду вимогам нормативно-правових актів та запропонував окреслити у Звіті питання щодо можливості продовження судового розгляду кримінального провадження у разі заміни судді, який не є головуючим, а також доповнити Звіт рекомендацією Кабінету Міністрів України щодо розроблення та внесення на розгляд Верховної Ради України законопроекту про внесення відповідних змін до Кримінального процесуального кодексу України.

Рекомендації

1. Кабінету Міністрів України вжити заходів щодо:

- забезпечення ВАКС в установленому порядку приміщеннями;
- розроблення та внесення на розгляд Верховної Ради України законопроєкту

про внесення змін до Кримінального процесуального кодексу України, що передбачатиме можливість продовження судового розгляду кримінального провадження у разі заміни судді, який не є головуючим.

2. Раді суддів України включити до Базових показників роботи суду (Додаток № 1 до рішення від 02.04.2015 № 28) показник, що визначає відсоток скасованих та змінених рішень судами вищих інстанцій від загальної кількості рішень.

3. Вищій раді правосуддя розробити та впровадити показники середньої тривалості розгляду справ для категорій, що належать до підсудності ВАКС, ґрунтуючись на результатах аналітичних досліджень та консультаціях із зацікавленими сторонами.

4. Національному агентству з питань запобігання корупції спільно з Національним антикорупційним бюро та Офісом Генерального прокурора (за згодою), відповідно до пункту 3.3.4.1.1. Заходів Державної антикорупційної програми (Додаток 2), підготувати та внести на розгляд Кабінету Міністрів України проєкт закону щодо:

- недопустимості зловживання процесуальними правами учасниками кримінального провадження та можливості визнання слідчим суддею або судом певних дій чи бездіяльності таких учасників зловживанням;

- надання повноважень слідчому судді та суду постановляти окрему ухвалу у випадках виявлення зловживання процесуальними правами або недотримання обов'язків учасниками кримінальних проваджень;

- розширення підстав для застосування грошових стягнень за порушення обов'язків учасниками кримінального провадження та збільшення розмірів таких стягнень;

- спрощення порядку здійснення виклику в кримінальному провадженні для громадян України, які проживають за кордоном, із використанням сучасних електронних засобів комунікації та з урахуванням міжнародної практики;

- звуження підстав для відкладення судового розгляду, визначаючи, що лише одночасна відсутність усіх захисників одного підозрюваного чи обвинуваченого може бути підставою для відкладення судового засідання;

- встановлення порядку, визначення обсягу та послідовності дослідження документів, звуко та відеозаписів у судовому засіданні, з метою забезпечення ефективності судового процесу та належного дослідження доказів;

- встановлення можливості для суду проголошувати лише вступну та резолютивну частину вироку значного обсягу із обов'язковим врученням або надсиланням повного тексту вироку учасникам судового провадження у день проголошення.

5. Вищій кваліфікаційній комісії суддів України встановити граничні строки проведення конкурсного відбору кандидатів на посади суддів, починаючи від оприлюднення на офіційному вебсайті Комісії інформації про результати розгляду питання про допуск кандидатів до проходження кваліфікаційного оцінювання та/або участі в конкурсі до ухвалення рішення про переможців конкурсу.

6. Вищому антикорупційному суду:

- розробити та затвердити Стратегію розвитку ВАКС, яка включатиме чітко визначені пріоритети, стратегічні цілі та конкретні заходи їх досягнення (термін – до 01 грудня 2025 року);
- забезпечити визначення якісних показників у паспортах бюджетних програм відповідно до Загальних вимог до визначення результативних показників бюджетних програм, з метою підвищення ефективності використання бюджетних коштів та забезпечення прозорості фінансової діяльності (термін – до 17 лютого 2025 року);
- ініціювати та впровадити ефективні заходи з прискорення процесу кадрового укомплектування апарату після завершення призначення повного складу суддів, забезпечуючи належний рівень професійності кадрів (термін – до 01 липня 2025 року);
- забезпечити вдосконалення системи внутрішнього контролю, включаючи кадрове забезпечення та реалізацію заходів з управління ризиками (термін – до 01 квітня 2025 року).
- з метою дотримання вимог чинного законодавства, забезпечення достовірності обліку та підвищення прозорості фінансової діяльності забезпечити: належний облік активів, своєчасне введення в експлуатацію об'єктів основних засобів та нарахування амортизації, своєчасне відображення господарських операцій щодо отриманої програмної продукції у бухгалтерському обліку та фінансовій звітності (термін – постійно).

7. Державній судовій адміністрації України з метою підвищення ефективності роботи суду, мінімізації технічних помилок та забезпечення прозорості судового процесу:

- забезпечити прискорення впровадження всіх передбачених підсистем ЄСІТС;
- на постійній основі здійснювати моніторинг та оперативне реагування на звернення судів щодо технічних проблем ЄСІТС та комп'ютерної програми «Д-3», забезпечивши ефективність та своєчасність їхнього вирішення.

Член Рахункової палати

Кирило КЛИМЕНКО

2. ВНУТРІШНІЙ КОНТРОЛЬ

2.1. Недоліки внутрішнього контролю, виявлені аудитом

Під час проведення аудиту ідентифіковано недоліки внутрішнього контролю, найважливіші з яких наведено нижче.

Суть недоліку	Сфера	Короткий опис ідентифікованого недоліку	Рівень ризику	Рівень ризику при попередньому аудиті
Створення механізму управління ризиками у ВАКС не завершено	Забезпечення діяльності ВАКС	Протягом 11 місяців не було створено робочої групи з питань координації управління ризиками, утворення якої передбачено Положенням з внутрішнього контролю, затвердженим наказом ВАКС від 25.12.2023 № 43. Цю робочу групу створено лише у листопаді 2024 року (наказ ВАКС від 29.11.2024 року № 52)		Попереднього аудиту не проводилося
Недостатня координація питань внутрішнього контролю	Забезпечення діяльності ВАКС	З 2021 року не забезпечено заповнення вакантної посади головного спеціаліста з питань внутрішнього контролю, до посадових обов'язків якого належить забезпечення координації питань внутрішнього контролю		Попереднього аудиту не проводилося
Недостатньо визначено заходи контролю щодо ідентифікованих ризиків	Забезпечення діяльності ВАКС	Ідентифіковані та оцінені ризики не мають задокументованого переліку заходів контролю		Попереднього аудиту не проводилося
Недостатній внутрішній контроль щодо обліку основних засобів	Забезпечення діяльності ВАКС	ВАКС відображено два нежитлових приміщення (м. Київ, вул. Хрещатик, 42 а, пров. Хрестовий, 4 а), отриманих у 2019 році в бухгалтерському обліку та звітності лише у 2020 році, що не відповідає вимогам частини п'ятої статті 9 Закону № 996 та пункту 5 розділу III НП(С)БОДС 101		Попереднього аудиту не проводилося
Недостатній внутрішній контроль щодо обліку основних засобів	Забезпечення діяльності ВАКС	У звітності за 2021 рік неправильно відображено вартість орендованого нежитлового приміщення, розміщеного за адресою: м. Київ, просп. Берестейський, 41 (100 843,2 тис. грн замість 177 421,5 тис. грн), чим недотримано вимог пункту 5 розділу III НП(С)БОДС 101		Попереднього аудиту не проводилося

Суть недоліку	Сфера	Короткий опис ідентифікованого недоліку	Рівень ризику	Рівень ризику при попередньому аудиті
Недостатній внутрішній контроль щодо обліку основних засобів	Забезпечення діяльності ВАКС	Не забезпечено своєчасного введення в експлуатацію придбаних службових квартир, які передано суддям у 2019–2020 роках. Це призвело до відображення таких квартир в бухгалтерському обліку як об'єктів основних засобів лише у вересні 2021 року. Відповідно, донарахування амортизації за весь період від дати придбання квартир здійснено через один рік та дев'ять місяців, чим недотримано вимог НП(С)БОДС 121 та Методичних рекомендацій № 11		Попереднього аудиту не проводилося
Недостатній внутрішній контроль щодо обліку програмної продукції	Забезпечення діяльності ВАКС	Не забезпечено своєчасного відображення у бухгалтерському обліку та фінансовій звітності отриманої програмної продукції, чим недотримано вимог частини п'ятої статті 9 Закону № 996, пункту 49 Порядку № 228, пункту 11.17 розділу XI Порядку № 1407, НП(С)БОДС 101		Попереднього аудиту не проводилося

- **Високий ризик** – основні питання, які варті уваги вищого керівництва об'єкта контролю, оскільки їх результатом можуть стати фінансові наслідки, пов'язані з недоліками внутрішнього контролю.
- **Середній ризик** – важливі питання, на які повинен звернути увагу управлінський персонал відповідно до сфер відповідальності.
- **Низький ризик** – проблеми більш незначного характеру, які потребують вирішення.

2.2. Надані рекомендації

Назва	Сфера	Рекомендація	Реагування управлінського персоналу
Удосконалення забезпечення діяльності ВАКС	Забезпечення діяльності ВАКС	Забезпечити до 01.04.2025 заповнення вакантної посади головного спеціаліста з питань внутрішнього контролю	Виконання буде забезпечено
Удосконалення забезпечення діяльності ВАКС	Забезпечення діяльності ВАКС	Забезпечити до 01.03.2025 розробку задокументованих заходів контролю для реагування на ідентифіковані та оцінені ризики у діяльності ВАКС	Виконання буде забезпечено
Удосконалення забезпечення діяльності ВАКС	Забезпечення діяльності ВАКС	Постійно забезпечувати своєчасність відображення в обліку основних засобів та програмної продукції, а також складання достовірної фінансової звітності з дотриманням вимог нормативно-правових актів	Виконання буде забезпечено

3. ІНШІ ПИТАННЯ, ЯКІ МАЮТЬ БУТИ ПОВІДОМЛЕНІ

Незалежність	Незалежність Рахункової палати забезпечується Законом України «Про Рахункову палату». Між Рахунковою палатою та ВАКС немає будь-яких відносин, що можуть вплинути на її об'єктивність і незалежність
Міжнародні стандарти вищих органів аудиту	У цьому Звіті немає питань, які відповідно до Міжнародних стандартів вищих органів аудиту мали, але не були повідомлені ВАКС
Співпраця з іншими аудиторами	Цей аудит не вимагав співпраці з іншими аудиторами або залучення зовнішніх незалежних експертів

Член Рахункової палати

Кирило КЛИМЕНКО

Критерії аудиту та результати виконання

№ з/п	Питання аудиту	Критерії аудиту	Результати виконання
1	Які передумови створення та функціонування ВАКС		
2	Якою мірою ВАКС забезпечує виконання завдань зі здійснення судочинства	<p>1. Справи, пов'язані з корупцією, завершені винесенням судових рішень, забезпечено невідворотність покарання за корупційні і пов'язані із ними кримінальні правопорушення.</p> <p>2. Рівень навантаження на суддів не перевищує запланованих показників.</p> <p>3. Рівень очищення суспільства від корупції відповідає запланованим показникам.</p> <p>4. Рівень відновлення довіри до правосуддя відповідає запланованим показникам.</p> <p>5. Вищий антикорупційний суд оприлюднює свою діяльність щодо здійснення правосуддя з метою інформування населення про невідворотність покарання, утвердження справедливості та ефективність антикорупційних інституцій</p>	<p>1. Критерій виконано. Розгляд справ, пов'язаних з корупцією, забезпечується повною мірою.</p> <p>2. Критерій не виконано у зв'язку з тим, що показник рівня навантаження на суддів, виражений через показник ефективності паспортів бюджетних програм «середня кількість справ та матеріалів, розглянутих одним суддею» залежить від кількості справ, що надходять на розгляд до ВАКС. Цей показник у 2019, 2021 та 2022 роках був меншим, ніж заплановано, а у 2020 та у 2023 році – більшим, ніж заплановано.</p> <p>3, 4. Критерії не виконано. Якісні показники паспортів бюджетних програм «рівень очищення суспільства від корупції» та «рівень відновлення довіри до правосуддя» не виконано ВАКС в 2020–2023 роках. Зазначені показники не встановлені у повній відповідності із Загальними вимогами до визначення результативних показників бюджетних програм, затверджених наказом Мінфіну від 10.12.2010 № 1536 (у редакції наказу Мінфіну від 15.06.2015 № 553), а отже їх не можна вважати такими, що відображають роботу ВАКС.</p> <p>5. Критерій виконано. ВАКС регулярно оприлюднює свою діяльність зі здійснення правосуддя через основні канали комунікації Суду.</p>
	Загальний коментар		<p>Для об'єктивної оцінки роботи суду необхідно визначити якісні показники паспортів бюджетних програм ВАКС у повній відповідності із Загальними вимогами до визначення результативних показників бюджетних програм, затвердженими наказом Мінфіну від 10.12.2010 № 1536 (у редакції наказу Мінфіну від 15.06.2015 № 553). Додаток № 1 «Базові показники роботи суду» до рішення Ради суддів України № 28 від 02 квітня 2015 року потребує доповнення показником «відсоток скасованих та змінених рішень судами вищих інстанцій у співвідношенні до загальної кількості рішень»: це дасть змогу оцінити якість судових рішень. Задля оптимізації роботи суду необхідно розробити та встановити показники середньої тривалості розгляду справ для категорій справ, що належать до підсудності ВАКС. Наразі для ВАКС таких показників не затверджено, тоді як для загальних судів, окружних та господарських судів такі показники як середній час для розгляду певних категорій справ, показники складності справ – визначені та рекомендовані до застосування при ухваленні рішень та здійсненні заходів з питань організаційного забезпечення діяльності судів рішенням ВРП від 24 листопада 2020 року № 3237/0/15-20.</p>

№ з/п	Питання аудиту	Критерії аудиту	Результати виконання
3	Якою мірою ВАКС забезпечено фінансовими, матеріально-технічними та кадровими ресурсами		
3.1	Якою мірою забезпечено фінансування ВАКС	<p>1. Потреба у видатках на утримання ВАКС є обґрунтованою.</p> <p>2. Видатки ВАКС визначено з урахуванням пропозицій Вищої ради правосуддя.</p> <p>3. Бюджетні призначення для забезпечення діяльності ВАКС затверджені законами про Державний бюджет України на відповідні роки та відповідають його потребі.</p> <p>4. Фінансування ВАКС повним і своєчасним.</p>	<p>1. Потреба ВАКС у бюджетних коштах за загальним фондом на капітальний ремонт і реконструкцію приміщень (за адресами: просп. Берестейський, 41 та вул. Преображенська, 5/2), визначена на 2019 (119 296,6 тис. грн), 2020 (80 211,2 тис. грн), 2021 (211 651,5 тис. грн) та 2022 (308 217,5 тис. грн) роки, не підтверджена детальними розрахунками та підтвердними документами, що не відповідає вимогам пункту 1.5 розділу I Інструкції з підготовки бюджетних запитів, затвердженої наказом Міністерства фінансів України від 06 червня 2012 року № 687, зареєстрованим в Міністерстві юстиції України 26 червня 2012 року за № 1057/21369.</p> <p>2. Критерій виконано частково. ВРП надсилались Кабінету Міністрів України пропозиції щодо пріоритетних завдань фінансового забезпечення судової влади та її незалежності на 2019, 2020, 2021 та 2022 роки. На 2023 рік ВРП пропозиції Кабінету Міністрів України не надавались, оскільки підпунктом 1 пункту 22 розділу VI «Прикінцеві та перехідні положення» Бюджетного кодексу України визначено, що стаття 33 Бюджетного кодексу України та пов'язані з нею норми щодо Бюджетної декларації в умовах воєнного стану або для здійснення згідно із законом заходів загальної мобілізації не застосовуються. Водночас ВРП надано Мінфіну інформацію для забезпечення підготовки проєкту Закону «Про Державний бюджет України на 2024 рік» (на запит Мінфіну від 15.06.2023 року № 08020-09-4/16351).</p> <p>3. Критерій виконано частково. ВАКС встановлені бюджетні призначення в обсягах, які становили 86,4 відс. потреби у 2019 році, 85,2 відс. – у 2020 році, 85,4 відс. – у 2021 році, 85,2 відс. – у 2022 році, 95,9 відс. – у 2023 році та 99,0 відс. – у 2024 році.</p> <p>4. Критерій виконано. Асигнування із загального та спеціального фондів державного бюджету за видатками, які здійснювались ВАКС у 2019–2023 роках та протягом 9 місяців 2024 року, були відкриті Казначейством своєчасно.</p>
	Загальний коментар	Потреба у видатках ВАКС, визначена в бюджетних запитах, обґрунтована відповідними розрахунками. ВРП надавались пропозиції щодо фінансування судової влади, але через воєнний стан процедура подання Бюджетної декларації була змінена. Фінансування ВАКС у 2019–2022 роках було дещо меншим за необхідну суму, водночас у 2023–2024 роках ситуація покращилася. Казначейство своєчасно відкривало асигнування, необхідні для виконання бюджетних програм ВАКС.	

№ з/п	Питання аудиту	Критерії аудиту	Результати виконання
3.2	Якою мірою ВАКС забезпечено матеріально-технічними ресурсами	<p>1. Наявна площа приміщень ВАКС відповідає вимогам ДБН В.2.2-26:2010 «Будинки і споруди. Суди», які затверджені наказом Міністерства регіонального розвитку та будівництва України від 17 травня 2010 року № 175, щодо площ приміщень судів, з огляду на штатну чисельність суддів, визначену рішеннями Вищої ради правосуддя від 31.07.2018 № 2455/0/15-18 та від 26.09.2023 № 930/0/15-23.</p> <p>2. Судді ВАКС, які потребували поліпшення житлових умов, забезпечені службовим житлом.</p> <p>3. Усі процеси діяльності ВАКС автоматизовано за допомогою інформаційно-телекомунікаційних систем.</p> <p>4. Кошти на закупівлю матеріально-технічних ресурсів використані з дотриманням вимог нормативно-правових актів, зокрема:</p> <p>Закону України від 25 грудня 2015 року № 922-VIII «Про публічні закупівлі» (зі змінами);</p> <p>постанови Кабінету Міністрів України від 28 лютого 2022 року № 169 «Деякі питання здійснення оборонних та публічних закупівель товарів, робіт і послуг в умовах воєнного стану» (у редакції, чинній до 19.10.2022) (втратила чинність на підставі постанови Кабінету Міністрів України від 11 листопада 2022 року № 1275);</p> <p>постанови Кабінету Міністрів України від 12 жовтня 2022 року № 1178 «Про затвердження особливостей здійснення публічних закупівель товарів, робіт і послуг для замовників, передбачених Законом України «Про публічні закупівлі», на період дії правового режиму воєнного стану в Україні та протягом 90 днів з дня його припинення або скасування».</p>	<p>1. Критерій не виконано. Наявна площа приміщень ВАКС не відповідає вимогам ДБН В.2.2-26:2010 «Будинки і споруди. Суди».</p> <p>Згідно з будівельними нормами (ДБН В.2.2-26:2010) для 27 суддів першої інстанції та 11 суддів Апеляційної палати потрібна площа 6536 кв. м, що значно перевищує доступні площі (4367,9 кв. м.).</p> <p>Наявні приміщення не відповідають нормативним вимогам щодо кількості та площ залів судових засідань, розміщення структурних підрозділів апарату суду, керівників, а також спеціалізованих службових приміщень. Приміщення, площею 2 685,2 кв. м, не використовується і потребує реконструкції.</p> <p>Уряд не забезпечив ВАКС необхідними приміщеннями загальною площею 15,0 тис. кв. м (розрахунок ВАКС), необхідними у зв'язку з оголошенням конкурсу на зайняття 25 нових посад суддів та збільшенням апарату ВАКС, що загрожує зривом виконання міжнародних зобов'язань України перед Міжнародним валютним фондом та невиконанням показників Ukraine Facility Plan.</p> <p>2. Критерій виконано. Забезпечення суддів ВАКС службовим житлом у 2019 році здійснено відповідно до вимог законодавства. ВАКС у 2019 році придбано 34 службових житлових приміщення суддям першої інстанції та Апеляційної палати, що дало змогу задовольнити потребу суддів у поліпшенні житлових умов на час перебування на посаді.</p> <p>3. Критерій виконано частково. На сьогодні реалізуються три підсистеми (модулі ЄСІТС), реалізація багатьох функцій ЄСІТС досі залишається незавершеною у зв'язку з відсутністю діючих підсистем. Автоматизація технологічних процесів у ВАКС здійснюється через комп'ютерну програму «Д-3», яка має суттєві функціональні обмеження. Крім того, ВАКС впродовж 2019–2024 років неодноразово повідомляв розробникам програми про факти некоректної роботи комп'ютерної програми «Д-3», що має вплив на ефективність роботи Суду.</p> <p>4. Аудитом встановлено, що ВАКС не забезпечив своєчасного проведення операцій у натуральній формі згідно з вимогами нормативно-правових актів. У зв'язку з недостатнім рівнем внутрішнього контролю встановлено випадки несвоєчасного внесення ВАКС змін до спеціального фонду кошторису, що призвело до несвоєчасного відображення отриманої програмної продукції у бухгалтерському обліку та фінансовій звітності.</p>

№ з/п	Питання аудиту	Критерії аудиту	Результати виконання
	Загальний коментар	Наявна площа приміщень ВАКС не відповідає вимогам ДБН В.2.2-26:2010 «Будинки і споруди. Суди». Судді та працівники ВАКС розміщені в приміщеннях, які не відповідають нормативним вимогам щодо кількості та площ залів судових засідань, розміщення структурних підрозділів апарату суду, керівників, а також спеціалізованих службових приміщень. Урядом не забезпечено ВАКС необхідними приміщеннями у зв'язку зі збільшенням штату суддів та працівників апарату, передбачених новими конкурсами, оскільки наявні приміщення не здатні забезпечити технічні умови для їх розміщення. Реалізація положень статті 15 ¹ Закону № 1402 здійснюється в межах трьох підсистем (модулів ЄСІТС). Реалізація інших багатьох функцій ЄСІТС досі залишається не завершеною ДСА через нерозроблення підсистем (модулів). Протягом 2023–2024 років ВАКС виявив низку проблем у роботі підсистем «Електронний суд», «Відеоконференцв'язок». Крім того, впродовж 2019–2024 років ВАКС неодноразово повідомляв розробників програми про факти некоректної роботи комп'ютерної програми «Д-3», яка здійснює автоматизацію технологічних процесів у ВАКС. Зазначені недоліки впливають на оперативність розгляду справ та ефективність роботи суду.	
3.3	Якою мірою ВАКС забезпечено кадровими ресурсами	<p>1. Кількість суддів ВАКС відповідає кількості суддів, визначеній рішеннями Вищої ради правосуддя від 31.07.2018 № 2455/0/15-18 – 39 шт. од. та від 26.09.2023 № 930/0/15-23 – 63 шт. одиниці.</p> <p>2. Кількість працівників апарату ВАКС відповідає структурі та штатній чисельності, затвердженій Державною судовою адміністрацією України.</p> <p>3. Кошти на суддівську винагороду використано з дотриманням вимог статті 135 Закону № 1402 та законів про Державний бюджет України на відповідний рік.</p> <p>4. Кошти на заробітну плату працівникам апарату використано, зокрема, з дотриманням вимог Постанови № 358, Постанови № 15, Постанови № 1409, Постанови № 794, Постанови № 1112.</p>	<p>Критерії виконано частково.</p> <p>Фактична чисельність суддів станом на листопад 2024 року становить 37 осіб (26 суддів першої інстанції та 11 суддів Апеляційної палати), що не відповідає затвердженій рішеннями Вищої ради правосуддя від 31.07.2018 № 2455/0/15-18 та від 26.09.2023 № 930/0/15-23 кількості посад суддів – 39 шт. од. та 63 шт. од. відповідно.</p> <p>Фактична чисельність працівників апарату ВАКС не відповідає штатній чисельності, затвердженій Державною судовою адміністрацією України.</p> <p>Нарахування суддівської винагороди здійснювалось у відповідності з положеннями статті 135 та підпунктів 3, 4 пункту 24 Прикінцевих та перехідних положень Закону № 1402 та законів про Державний бюджет України на відповідний рік.</p> <p>Заробітну плату працівникам апарату нараховано з дотриманням вимог Постанови № 358, Постанови № 15, Постанови № 1409, Постанови № 794, Постанови № 1112.</p>
	Загальний коментар	Тривалість процедур конкурсного відбору кандидатів на посаду судді, неунормованість терміну проведення кожного з етапів цього відбору створюють значний розрив між затвердженням чисельності суддів і фактичним поповненням кадрового складу. Незабезпечення ВАКС суддівським складом призводить до затягування строків судових проваджень, накопичення кількості незавершених справ, що негативно впливає на ефективність правосуддя. Заповнення вакантних посад апарату ВАКС потребуватиме додаткових заходів для прискорення штатного укомплектування після призначення на посади додаткової кількості суддів.	

**Інформація про стан реалізації Заходів з виконання
Державної антикорупційної програми (пункт 3.3.4.1.1)**

№ з/п	Захід	Виконавці	Строк виконання	Стан виконання	Результат виконання
1	Запровадження одноособового судового розгляду кримінальних проваджень у ВАКС як суді першої інстанції (за винятком кримінальних проваджень щодо особливо тяжких злочинів, які розглядаються колегією у складі трьох суддів шляхом розроблення та подання Кабінетові Міністрів України відповідного проекту закону		серпень 2023 р.	Виконано	Закон України від 24 квітня 2024 року № 3655-ІХ «Про внесення змін до статті 31 Кримінального процесуального кодексу України щодо вдосконалення порядку здійснення кримінального провадження», яким запроваджено одноособовий склад суду в певних випадках під час розгляду кримінальних проваджень. Закон набрав чинності 16 травня 2024 року
2	Розроблення та подання Кабінетові Міністрів України проекту закону яким, передбачити:	Національне агентство	серпень 2023 р.	Не виконано	–
2.1	недопустимість зловживання процесуальними правами учасниками кримінального провадження та можливість визнання слідчим суддею або судом певних дій чи бездіяльності таких учасників зловживанням	Офіс Генерального прокурора (за згодою) Національне антикорупційне бюро			–
2.2	надання повноважень слідчому судді або суду постановляти окрему ухвалу у разі зловживання процесуальними правами або недотримання обов'язків учасниками кримінальних проваджень		серпень 2023 р.	Не виконано	–
2.3	розширення підстав для застосування грошових стягнень за порушення обов'язків учасниками кримінального провадження та збільшення їх розмірів		серпень 2023 р.	Не виконано	–

Продовження додатка 2

№ з/п	Захід	Виконавці	Строк виконання	Стан виконання	Результат виконання
2.4	спрощення порядку здійснення виклику у кримінальному провадженні для осіб, які проживають за кордоном і є громадянами України	Національне агентство Офіс Генерального прокурора (за згодою) Національне антикорупційне бюро	серпень 2023 р.	Не виконано	–
2.5	звуження підстав для відкладення судового розгляду, зокрема визначення, що відсутність усіх захисників одного підозрюваного або обвинуваченого одночасно під час судового засідання є підставою для відкладення судового розгляду		серпень 2023 р.	Не виконано	–
2.6	порядок визначення обсягу та послідовності дослідження документів, звуку та відеозаписів у судовому засіданні		серпень 2023 р.	Не виконано	–
2.7	можливість проголошувати лише вступну та резолютивну частину вироку, який має значний обсяг та потребує більше часу для проголошення із врученням (направленням у разі відсутності у судовому засіданні) його повного тексту у день проголошення учасникам судового провадження		серпень 2023 р.	Не виконано	–

Список скорочень

Антикорупційна стратегія на 2021–2025 роки	Державна антикорупційна стратегія на 2021–2025 роки, затверджена Законом України від 20 червня 2022 року № 2322-IX «Про засади державної антикорупційної політики на 2021–2025 роки»
Базові показники, Базові показники роботи суду	Додаток № 1 до рішення Ради суддів України від 02 квітня 2015 року № 28 «Базові показники роботи суду»
ВАКС, Суд	Вищий антикорупційний суд
ВККС	Вища кваліфікаційна комісія суддів України
ВРП	Вища рада правосуддя
ДСА	Державна судово адміністрація України
ДБН В.2.2–26:2010	Державні будівельні норми В.2.2–26:2010 «Будинки і споруди. Суди», затверджені наказом Міністерства регіонального розвитку та будівництва України 17.05.2010 № 175
Державна антикорупційна програма, Програма	Державна антикорупційна програма на 2023–2025 роки, затверджена постановою Кабінету Міністрів України від 04 березня 2023 р. № 220
ЄСІТС	Єдина судово інформаційно- телекомунікаційна система
Загальні вимоги	Загальні вимоги до визначення результативних показників бюджетних програм, затверджені наказом Міністерства фінансів України від 10.12.2010 № 1536 (у редакції наказу Міністерства фінансів України від 15.06.2015 № 553)
Закон № 263	Закон України від 31 жовтня 2019 року № 263-IX «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо конфіскації незаконних активів осіб, уповноважених на виконання функцій держави або місцевого самоврядування, і покарання за набуття таких активів»
Закон № 294	Закон України від 14 листопада 2019 року № 294-IX «Про Державний бюджет України на 2020 рік»
Закон № 553	Закон України від 13 квітня 2020 року № 553-IX «Про внесення змін до Закону України «Про Державний бюджет України на 2020 рік»
Закон № 889	Закон України від 10 грудня 2015 року № 889-VIII «Про державну службу»
Закон № 922	Закон України від 25 грудня 2015 року № 922-VIII «Про публічні закупівлі»
Закон № 996	Закон України від 16 липня 1999 року № 996-XIV «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні»
Закон № 1402	Закон України від 02 червня 2016 року № 1402-VIII «Про судоустрій і статус суддів»
Закон № 1558	Закон України від 17 червня 2021 року № 1558-IX «Про внесення змін до Закону України «Про Державний бюджет України на 2021 рік» щодо збільшення видатків на забезпечення здійснення правосуддя місцевими, апеляційними судами»
Закон № 1644	Закон України від 14 серпня 2014 року № 1644-VII «Про санкції»
Закон № 2257	Закон України від 12 травня 2022 року № 2257-IX «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо підвищення ефективності санкцій, пов'язаних з активами окремих осіб»
Закон № 2447	Закон України від 07 червня 2018 року № 2447-VIII «Про Вищий антикорупційний суд»
Закон № 2470	Закон України від 21 червня 2018 року № 2470-VIII «Про утворення Вищого антикорупційного суду»
Закон № 3415	Закон України від 06 жовтня 2023 року № 3415-IX «Про внесення змін до Закону України «Про Державний бюджет України на 2023 рік» щодо фінансового забезпечення сектору безпеки і оборони та вирішення першочергових питань»

Закон № 3460	Закон України від 09 листопада 2023 року № 3460-IX «Про державний бюджет України на 2024 рік»
Закон № 3674	Закон України від 08 липня 2011 року № 3674-VI «Про судовий збір»
Закон № 3978	Закон України від 18 вересня 2024 року № 3978-IX «Про внесення змін до Закону України «Про Державний бюджет України на 2024 рік» щодо фінансового забезпечення сектору безпеки і оборони»
Заходи Державної антикорупційної програми, Заходи	Додаток 2 до Державної антикорупційної програми «Заходи з виконання Державної антикорупційної програми на 2023–2025 роки»
iКейс	Інформаційно-телекомунікаційна система досудового розслідування «iКейс»
Казначейство	Державна казначейська служба України
КАСУ	Кодекс адміністративного судочинства України, прийнятий 06 липня 2005 року № 2747-IV
ККДБ	Код класифікації доходів бюджету
Конвенція ООН проти корупції	Конвенція Організації Об'єднаних Націй проти корупції, яка набула чинності для України 01 січня 2010 року та ратифікована Законом України від 18 жовтня 2006 року № 251-V «Про ратифікацію Конвенції Організації Об'єднаних Націй проти корупції»
Конвенція ООН проти транснаціональної організованої злочинності	Конвенція Організації Об'єднаних Націй проти транснаціональної організованої злочинності, яка прийнята резолюцією Генеральної Асамблеї від 15 листопада 2000 року № 55/25, ратифікована Україною Законом від 04 лютого 2004 року № 1433-IV «Про ратифікацію Конвенції Організації Об'єднаних націй проти транснаціональної організованої злочинності та протоколів, що її доповнюють (Протоколу про попередження і припинення торгівлі людьми, особливо жінками і дітьми, і покарання за неї і Протоколу проти незаконного ввозу мігрантів по суші, морю і повітряю)»
Конвенція Ради Європи про відмивання, пошук, арешт та конфіскацію доходів, одержаних злочинним шляхом, та про фінансування тероризму	Конвенція Ради Європи про відмивання, пошук, арешт та конфіскацію доходів, одержаних злочинним шляхом, та про фінансування тероризму, яка набула чинності для України 01 червня 2011 року та ратифікована Законом України від 17 листопада 2010 року № 2698-VI «Про ратифікацію Конвенції Ради Європи про відмивання, пошук, арешт та конфіскацію доходів, одержаних злочинним шляхом, та про фінансування тероризму»
КПК	Кримінальний процесуальний кодекс України, прийнятий 13 квітня 2012 року № 4651-VI
КПКВК 0851010	Бюджетна програма за КПКВК 0851010 «Здійснення правосуддя Вищим антикорупційним судом»
КПКВК 0851020	Бюджетна програма за КПКВК 0851020 «Здійснення правосуддя Апеляційною палатою Вищого антикорупційного суду»
Кримінальна конвенція про боротьбу з корупцією	Кримінальна конвенція про боротьбу з корупцією, яка набула чинності для України 01 березня 2010 року та ратифікована Законом України від 18 жовтня 2006 року № 252-V «Про ратифікацію Кримінальної конвенції про боротьбу з корупцією»
МВФ	Міжнародний валютний фонд
Меморандум про економічну і фінансову політику	Меморандум про економічну і фінансову політику, оформлений Листом 02 березня 2017 року, що підписаний Президентом України та Прем'єр-міністром України
НАБУ	Національне антикорупційне бюро України
НП(С)БОДС 101	Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку в державному секторі 101 «Подання фінансової звітності», затверджене наказом Міністерства фінансів України від 28 грудня 2009 року № 1541, зареєстрованим в Міністерстві юстиції України 28 січня 2010 року за № 103/17398
НП(С)БОДС 121	Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку в державному секторі 121 «Основні засоби», затверджене наказом Міністерства фінансів України від 12 жовтня 2010 року № 1202, зареєстрованим в Міністерстві юстиції України 01 листопада 2010 року за № 1017/18312

Порядок № 228	Порядок складання, розгляду, затвердження та основні вимоги до виконання кошторисів бюджетних установ, затверджений постановою Кабінету Міністрів України від 28 лютого 2002 року № 228
Порядок № 1407	Порядок казначейського обслуговування державного бюджету за витратами, затверджений наказом Міністерства фінансів України від 24.12.2012 № 1407
Постанова № 15	Постанова Кабінету Міністрів України від 18 січня 2017 року № 15 «Питання оплати праці працівників державних органів»
Постанова № 245	Постанова Кабінету Міністрів України від 10 березня 2022 року № 245 «Про спрямування коштів до резервного фонду державного бюджету»
Постанова № 358	Постанова Кабінету Міністрів України від 24 травня 2017 року № 358 «Деякі питання оплати праці державних службовців судів, органів та установ системи правосуддя»
Постанова № 401	Постанова Кабінету Міністрів України від 01 квітня 2022 року № 401 «Про спрямування коштів до резервного фонду державного бюджету»
Постанова № 794	Постанова Кабінету Міністрів України від 05 липня 2024 року № 794 «Деякі питання оплати праці державних службовців судів, органів та установ системи правосуддя, інших державних органів на основі класифікації посад у 2024 році»
Постанова № 1112	Постанова Кабінету Міністрів України від 24 грудня 2019 року № 1112 «Про умови оплати праці працівників державних органів, на яких не поширюється дія Закону України «Про державну службу»
Постанова № 1409	Постанова Кабінету Міністрів України від 29 грудня 2023 року № 1409 «Питання оплати праці державних службовців на основі класифікації посад у 2024 році»
Постанова № 1178	Постанова Кабінету Міністрів України від 12 жовтня 2022 року № 1178 «Про затвердження особливостей здійснення публічних закупівель товарів, робіт і послуг для замовників, передбачених Законом України «Про публічні закупівлі»
Розпорядження № 1563-р	Розпорядження Кабінету Міністрів України від 14 грудня 2020 року № 1563-р «Про перерозподіл деяких видатків державного бюджету, передбачених головним розпорядником бюджетних коштів на 2020 рік»
PCY	Рада суддів України
САП	Спеціалізована антикорупційна прокуратура
СОРС	Рамкова система оцінювання роботи судів в Україні «Система оцінювання роботи суду: стандарти, критерії, показники та методи»
Стамбульський план дій з боротьби проти корупції, Стамбульський план	Стамбульський план дій з боротьби проти корупції, схвалений Україною 21 січня 2004 року: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/966_001-04#Text
Угода про асоціацію між Україною та ЄС	Угода про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони, ратифікована Законом України від 16 вересня 2014 року № 1678-VII «Про ратифікацію Угоди про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони»
Угода про фінансування між Україною та ЄС	Угода про фінансування між Урядом України та Європейським союзом, підписана 24 листопада 2016 року
Цивільна конвенція про боротьбу з корупцією	Цивільна конвенція про боротьбу з корупцією, яка набула чинності для України 01 січня 2006 року та ратифікована Законом України від 16 березня 2005 року № 2476-IV «Про ратифікацію Цивільної конвенції про боротьбу з корупцією»
ЦПК	Цивільний процесуальний кодекс України, прийнятий 18 березня 2004 року № 1618-IV

www.rp.gov.ua